

สามารถทำเรื่องนี้ได้ ไม่ว่าจะอยู่กรุงเทพฯ อยู่เชียงใหม่ อยู่ขอนแก่น อยู่สงขลา ควรจะได้รับการสนับสนุนให้ทำ database ของ mitochondrial DNA sequence ของคนไทยไว้ มิฉะนั้นการศึกษาต่อไปไม่ว่าจะเป็นคนเป็นหรือคนตายหรือจากกระดูกแห้ง คือจากฟัน ก็จะได้ค่าออกมา แล้วไม่รู้จะไปเปรียบเทียบกับใครนะครับ ก็ทำไปทำมา การศึกษาก็กว้างออกไปเยอะ เป็นทั้ง palaeoclimate ทั้ง palaeoenvironment นิเวศวิทยาสมัยโบราณ ธรณีวิทยา ซึ่งมากมายนะครับ ผมคิดว่านักโบราณ นักเรียนโบราณคดีก็จะต้องมีปัญหา ว่าต้องเรียนอะไรเพิ่มเติมขึ้นอีกหรือเปล่า อย่างตัวผมเองนะครับเมื่อตอนเรียนเตรียมแพทย์ ก็บังคับได้เรียน botany เล็กน้อยจำชื่อได้นิดๆ แต่นักเรียนโบราณคดีต่อไปจะต้องเรียนพวกนี้หรือเปล่า ขอพูดนิดหนึ่งก่อนเพราะว่าเมื่อก่อนมีเด็กโบราณคดีข้ามฟากไปเรียน osteology แล้วก็ไปอยากเรียนก็มีความอยากเรียนก็มีความแตกต่างกันเยอะครับ บางคนก็กลัวผี ไม่อยากจับกระดูก แต่ทีไปขุด ไปขุดกันแล้วนอนอยู่หน้าปราสาทหิน แล้วนอนอยู่ได้ไม่ยักกลัวเจ้าของปราสาทหิน เหมือนกับคนละทิศ คนละทาง วันหนึ่งเมื่อมาถึงวันนี้คงจะได้เห็นแล้วว่า น่ากลัวจะต้องมีพื้นฐานทาง ทางธรณีวิทยา ทาง zoology ทาง botany ทาง comparative anatomy พอสมควร คงจะต้องมีพื้นฐานทาง ทาง human genetics พอที่จะไปอ่านบทความต่อได้ แล้วก็อาจจะไป อาจจะต้องเข้าใจ molecular นิดหน่อย มิฉะนั้นก็ไม่สามารถจะไปหา expert ที่เขาอธิบายให้ได้ เพราะไม่มีพื้นฐานเลย แต่จะมากไปหรือเปล่านั้นครับ ต้องคิด แต่เท่าที่ที่การศึกษาคราวนี้ ผมคิดว่าที่สำคัญที่สุด คือบริหารจัดการครับ เพราะว่าอาจารย์รัศมิ์ ไม่รู้เรียนวิชานี้มาหรือเปล่า สามารถเชิญเขามาช่วยงานได้หมดเลย มีวาทะวิทยา เพราะฉะนั้นนักเรียนคิดว่าต่อไปงานที่เป็นลักษณะนี้เป็นสหวิทยาการและสหมหาวิทยาลัยด้วย ผมก็ขอพูดแค่นี้แหละครับ แต่คิดว่าเด็กที่เรียนโบราณคดีทุกท่านก็จะต้องคิดว่าต่อไปก็จะต้องเรียนหนักขึ้นนะ

ดร.รัศมิ์ : ขอบคุณค่ะ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา ขอเรียนเชิญอาจารย์ปฐมฤกษ์ ค่ะ

อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต

ภาควิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขอบคุณครับ ผมได้รับเชิญมาประชุมคราวนี้นะครับ ก็ทำให้ผมนึกถึงสมัยที่ผมเรียนอยู่นะครับ เรียนโบราณคดีปี 1 นะครับ โบราณคดีเบื้องต้น เขาก็บอกว่านักโบราณคดีต้องอาศัยนักวิชาการสาขาต่างๆ อย่างนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น เอาข้อมูลเขามาร่วม แต่พอถึงจริงๆ ขึ้นมาแล้ว พอผมจบออกมาแล้วทำงาน โบราณคดีบ้าง เห็นคนอื่นเขาทำบ้าง อะไรบ้าง ถามว่าเขาทำอะไรกันบ้าง ตอบว่าเจอกระดูก ก็โยนให้ท่านอาจารย์สุดบ้าง อาจารย์สรโรจบ้าง เจอหิน ก็โยนให้นักธรณีนะครับ เจอไม้ไม่รู้จะโยนให้ใครเอาเก็บไว้ได้ดูบ้าน เจอกระดูกก็ยังไม่รู้จะทำอย่างไร เอาไปต้มซุปล่มั๊ง อะไรมั้ง อย่างนี้นะครับ คือถามว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสหวิทยาการหรือเปล่า อย่างที่เราสอนกันมาหรือเปล่า แต่ว่าผมคิดว่าไม่น่าจะใช่ซะ คือเอาของเหล่านี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ แล้วผู้เชี่ยวชาญก็นั่งทำตาเหลือ ก็ถามว่าจะให้ผมทำอะไรละ โยนคินไปให้นัก soil science ขึ้นมานี้ เขาก็ run อะไรต่ออะไรออกมาเยอะแยะนะครับเต็มสองสามหน้า นักโบราณคดีดูเข้าไม่รู้เรื่องอีก อะไรอย่างนี้ แล้วก็เก็บไว้หรือไม่ว่าเอามา copy zerox แล้วก็ยึดใส่รายงานเข้าไป โดยที่ไม่รู้ว่าหมายความว่าอย่างไร ที่งานนี้เท่าที่ผมเห็น ก็คือว่าไม่ใช่โยนซ้ายโยนขวาอย่างที่ผมว่าเมื่อกี้ แต่ว่าเอาผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ นี้มารวมทำกันด้วย แล้วก็ในแต่ละสาขานั้นนะ ก็เริ่มแตกประเด็นกันออกไปนะครับ ก็มีประเด็นในการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง อย่างที่เราก็คงเห็นมา อย่างเมื่อวานนี้ แล้วก็วันนี้นะครับ แล้วก็มาเริ่มมีการ cross ความสนใจระหว่างสาขาต่อสาขานะครับ เราก็สามารถที่จะหลอนนักธรณีนมาเรียนโบราณคดีได้ในระดับปริญญาโทนะครับ แล้วในขณะนี้ก็เริ่มมี

ลูกศิษย์อาจารย์ศรีศมีไปสนใจในเรื่องของ tree ring อะไรต่ออะไรต่างๆ เหล่านี้ ผมคิดว่า ตรงนี้สำคัญ แล้วก็เริ่มมีปัญหาลักษณะที่มีคำถามไม่ใช่ปัญหาอย่างที่อาจารย์ศรีศมี ท่านพูดขึ้นมาเมื่อกี้ บางครั้งเราต้องการคำถามในทางวิชาการมากกว่าคำตอบ เพื่อให้เกิดความงอกงาม แล้วในงานคราวนี้เท่าที่ผมเห็น ผมคิดว่า คำถามที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่เป็นคำถามในสาขาวิชาโบราณคดีอย่างเดียวแต่เกิดคำถามขึ้นในสาขาต่างๆ ด้วยนะครับ เพราะฉะนั้นก็หมายความว่า ผมพยายามจะพูดว่าก้าวไปพร้อมๆ กัน ไม่ว่าใครจะทำก็ตามนะครับ

ทีนี้ในภาพรวม ผมขออนุญาตประเมินเร็วๆ นิดหนึ่งนะครับ ผม rating ให้งานนี้ประสบความสำเร็จในแง่ของการรวมสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งเห็นชัดว่า การทำงานร่วมกัน ควรจะทำงานในลักษณะไหน ควรจะวิจัย ควรจะวิเคราะห์ ควรจะออกสนาม ควรจะอะไรต่างๆ คือไม่ใช่โยนซ้ายโยนขวา แล้วก็ๆ แบบมือรอผลวิเคราะห์ ซึ่งอะไรก็ไม่รู้ เามาาก็ไม่รู้เรื่อง ทีนี้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม แล้วก็การเปลี่ยนแปลงในจุดมุ่งหมายนะครับ ผมคงให้เครดิตค่อนข้างมากเพราะว่าแต่เดิมนั้นเราพูดถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโบราณนะครับ แต่เราก็กังไม่เคยมองเห็นลักษณะของการค้นคว้าในเรื่องของสิ่งแวดล้อมจริงๆ ที่เอามาใช้ในทางโบราณคดีนะครับ เราเห็นครั้งนี้ชัด ๆ ว่า tree ring เป็นอย่างไร เราเห็นชัดๆ ว่า pollen เป็นอย่างไร แล้วปัญหาคืออะไร เราเห็นชัดๆ ว่าการทำ DNA นั้นคืออะไร รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เราก็กะเห็นแต่ในทีวีเท่านั้น อะไรต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น เรามีความเข้าใจมากขึ้น ในเรื่องวิธีการทำงาน ในเรื่องเทคนิค ในเรื่องผลอะไรต่างๆ และก็อีกอันหนึ่งก็คือว่าอย่างนี้ ท่านอาจารย์สรโรจ ท่านกล่าวไว้เมื่อกี้ว่า เราต้องเปิดใจกว้าง ท่านพูดถึงเรื่องของ definition นะครับ แล้วก็เราก็กังเห็นกันเมื่อตอนช่วง ตอนสาย ๆ ว่าในแต่ละ discipline นั้น มีหลักการของตัวเองซึ่งบางครั้งนั้นแต่ละ discipline นั้น อาจจะไม่สามารถกันสนิทในการทำงานร่วมกัน เพราะฉะนั้นในการที่จะประนีประนอมระหว่างกัน การโอนอ่อนเข้ามาหากัน เพื่อไปด้วยกันในการศึกษาอะไรสักอย่าง เป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักโบราณคดีนะครับ

สำหรับเรื่องการปรับตัวของคนนะครับ ผมคิดว่าเรื่องการปรับตัวครั้งนี้ยังเห็นภาพไม่ค่อยชัดเท่าไร ในจุดมุ่งหมายของงานวิจัย มีข้อมูลเยอะในแต่ละสาขา แต่ว่าต่อไปนี้หัวหน้าทีมก็คงจะต้องรวมข้อมูล และก็ผลวิเคราะห์จากสาขาต่าง ๆ เข้ามา และก็อธิบาย โยงเข้าหากัน เข้าหาสังคม เข้าหาวัฒนธรรมให้มากขึ้นนะครับ

ในเรื่องของการพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งนั้น ผมคิดว่าประสบความสำเร็จสูง เพราะว่าเราได้เห็นว่าพื้นที่ตรงนี้ ซึ่งมีข้อมูลน้อย มีการทำงานน้อย เริ่มเห็นภาพขึ้นมาว่าคนแถวนี้รูปร่างหน้าตาเป็นไง แล้วมีการเปลี่ยนแปลงจากช่วงเวลาต่างๆ อย่างไรบ้าง แน่นอนที่สุด ยังมี gap ยังมีช่วงโหว่ ในพัฒนาการ ในสายของพัฒนาการของมนุษย์ สังคมตรงนี้อีกหลายช่วง แต่นั่นเป็นการเริ่มต้น ให้ได้มีงานต่อไป ที่จะมาเติมเต็มความรู้ในช่องว่างตรงนั้น หรือว่าเติมในช่วงที่วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจจะได้อะไรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งตรงนี้ผมคิดว่าคงจะไม่ใช่ว่าเรื่องใหญ่อะไร ผมเห็นด้วยกับท่านอาจารย์ศรีศมีว่าในช่วงนี้ข้อมูลเยอะ แล้วก็มีการอย่างที่ยังไม่ได้ประสานข้อมูลเข้าหากันเพื่ออธิบายเรื่องของคน เรื่องของวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นช่วงนี้ถ้าเผื่อว่าใช้เวลาวิเคราะห์ส่วนที่เหลือ หมายความว่าข้อมูลที่ได้ออกสนาม ที่ได้จากการขุดค้น วิเคราะห์ให้หมดนะครับ แล้วก็ integrate ข้อมูลเหล่านี้เข้ามา แล้วแปลความเข้ามา คงจะเป็นประโยชน์และคงจะได้เนื้ออะไรเพิ่มมากขึ้นกว่าเท่าที่เราได้ยืมสองวันที่ผ่านมา ทีนี้ ถ้าถามว่าอะไรละ ต่อไปจะทำอะไร ผมพยายามมองภาพว่าสมมติจะครับ หลังจากที่อาจารย์ศรีศมีได้วิเคราะห์ส่วนที่เหลือ ข้อมูลจากสนามที่เหลือแล้ว integrate ข้อมูลสาขาต่างๆ เข้ามาแล้ว แปลความต่อไปแล้วนั้นหนะ ถามว่าจะทำอะไร ถ้าเราย้อนกลับมาดูในเรื่องของจุดมุ่งหมายตรงนี้มีบางช่วงที่ยังขาดข้อมูลอยู่ อันนี้ผมเห็นใจมากนะครับ เพราะว่า time frame กว้าง อย่างที่ผมเรียนเมื่อกี้ว่า time frame ตั้งแต่ไพลสโตซีนตอนปลายมาจนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 22 นี้ค่อนข้างจะ cover กว้างมาก ไกลมากเหลือเกิน ยังมีอยู่ช่วงหนึ่งซึ่งยังไม่ได้มีข้อมูลมากมายนัก ตรงนั้นอาจจะต้อง

เตรียมเข้าไป ก็คือช่วงหลังอย่างเช่น อะไรละ เนินดินฝั่งศพ ซึ่งตรงนี้ ผมเชื่อว่าคุณ John Spies ด้านหลังนั้น ก็มีข้อมูลอยู่เยอะๆ มีแหล่งเป็นร่องแหล่งที่รู้แล้ว คงต้องใช้เวลาชั่วชีวิต ซึ่งคงจะไม่ต้อง คงไม่จำเป็นจะต้องเสียเวลาที่จะไปเดินสำรวจ แล้วก็ไปค้นหาว่าอยู่ตรงไหนนะครับ ตรงนั้นก็คงจะทำ mapping ออกมา แล้วก็อาจจะทำงานต่อไปได้ ผมขออนุญาตหยุดแค่นี้ก่อน เผื่อจะได้มีอะไรได้ตอบนะครับ ขอบขอบคุณครับ

ผศ.ดร.รัศมี : ขอบคุณค่ะ ไม่ทราบว่าคุณอาจารย์ศรีศักร และอาจารย์สรโรจ จะมีข้อเสนอแนะอะไร ไหมคะ เกี่ยวกับเรื่องของ ถ้าสมมุติว่า งาน ทิศทางการวิจัยในอนาคตนะคะ

รศ.สรโรจ : ผมอยากจะให้ฟังคำถามจากนี้ดีกว่า เพราะจะได้ไปพร้อมๆ กันนะครับ

ผศ.ดร.รัศมี : ไม่ทราบว่าคุณที่อยู่ใน บนเวทีนี้ หรือใน floor นี้มีอะไรที่จะ comment และก็ซักถามอะไรไหมคะ เชิญอาจารย์พรชัยเลยนะคะ ที่ไมโครโฟนด้วยนะคะ อาจารย์

ดร.พรชัย สุจิตต์

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA)

สวัสดิ์ครับ พรชัย สุจิตต์ นะครับ เป็นอดีตนักมานุษยวิทยาและโบราณคดี เมื่อวานได้มีโอกาสมาฟังนะครับ แต่บังเอิญ ไม่ได้อยู่ได้ทั้งวันนะครับ แล้ววันนี้ก็มาได้ตอนช่วงที่จะอภิปรายกันที่นี้นะครับ ก่อนอื่นก็ต้องขอแสดงความยินดีกับอาจารย์รัศมี ที่ได้สนใจเลือกหัวข้อที่จะทำทางภาคเหนือ เพราะเรามีข้อมูลน้อยมากนะครับ และก็ถึงที่เห็นทีมของคนไทย และก็ได้ร่วมมือกับนักวิจัยต่างประเทศด้วยนะครับ แล้วก็ได้มาเจาะจงที่เรื่องของ late pleistocene เพราะว่าในประเทศไทยเรามีข้อมูลน้อยมากนะครับ อยากเห็นมีการศึกษาทางด้านนี้มากขึ้นนะครับ เรามีข้อมูลน้อยมากเกี่ยวกับ late pleistocene นะครับ ว่าได้มีโอกาสได้พอลิกดูในรายงานเล่มชมพูนะครับ แต่ไม่ได้สามารถได้หมดนะครับ เพิ่งได้เมื่อวาน

อาจารย์รัศมีบอกว่างานวิจัยนี้ก็ยังเป็นงานวิจัยแบบพื้นฐานนะครับ โดยวิธีการวิจัยแบบอนุมานบอกว่าเป็น inductive research นะครับ แล้วก็บอกว่าตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อบันทึกข้อมูลว่ามีหลักฐานโบราณคดีอะไรนะครับ มีความสำคัญอย่างไร และจัดทำระบบฐานข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการจัดการอย่างเหมาะสมนะครับ แล้วก็บอกว่าไม่ได้ทำการวิจัยเพื่อตอบคำถาม คือแบบ deductive research นะครับ เมื่อสักครู่ผมได้ยินอาจารย์ศรีศักรบอกว่าอยากให้ถามมากขึ้นนะครับ เพราะว่าเราได้ข้อมูลอะไรมา ก็คว้ามามากแล้วจากทางโบราณคดีนะครับ ฉะนั้นของผมนักก็จะฝากไว้กับทางคณะวิจัยให้ตั้งคำถามมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์กับนักศึกษาที่กำลังหาข้อมูลจะทำ thesis ที่จะมาตั้งคำถามดูว่ามีอะไรนะครับจากโครงการที่อาจารย์รัศมีได้ทำมาแล้วหลายปีนะครับ เราเห็นรูปแบบเห็น pattern อะไรบ้างไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามนะครับ จะเป็นทางสภาพแวดล้อม ด้านโบราณคดี ด้านศิลปะรูปแบบของหัวโลงศพหรืออะไรนะครับ มีอะไรหลายอย่างที่เราสามารถตั้งคำถามขึ้นมาได้จากรูปแบบจาก pattern ที่เราได้มองเห็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง pollen ก็ดี หรือเรื่องหิน หรือเรื่องอะไรก็ได้เนะครับ มีอะไรอีกเยอะที่เราสามารถตั้งคำถามขึ้นมาได้ อันนี้ก็ขอฝากเอาไว้เนะครับ ก็สนับสนุนที่อาจารย์ศรีศักร บอกว่าอยากให้ตั้งคำถามมากขึ้นที่ว่าจะมีประโยชน์กับโครงการนี้

อาจารย์ได้ถามถึงเรื่อง gap เมื่อวานนี้ แล้วก็อาจจะวันนี้ด้วยนะครับ ผมเห็นว่าการเปรียบเทียบนะครับยังมีน้อย เรามีข้อมูลรอบๆ ประเทศไทย ประเทศเพื่อนบ้านที่คล้ายกัน ถ้าเราเอามาเปรียบเทียบแล้ว เราอาจจะมองเห็นภาพที่กว้างขึ้นนะครับ ฉะนั้นอาจจะมียุคศึกษาค้นหาที่สนใจที่จะเอาข้อมูลจากประเทศเพื่อนบ้านมาเปรียบเทียบดูนะครับ ว่าจีนเขาก็มีคล้ายกัน เวียดนามก็มี มาเลเซียก็มีนะครับ อีกอันที่ผมเห็นว่าน่าสนใจเหมือนกันก็คือ เรื่องของหม้อสามขา ซึ่งผมสนใจนะครับ ก็แปลกใจเหมือนกัน ว่า มีในประเทศจีน แล้วก็มาโผล่ที่จันทบุรี กาญจนบุรี ลงไปทางภาคใต้ ก็ไปมาเลเซีย แล้วระหว่างแม่ฮ่องสอนกับกาญจนบุรีมีไหม น่าจะมี ไม่รู้ครับ ภาคอีสานไม่มีเลยนะครับ อันนี้ก็เป็นปรากฏการณ์อันหนึ่งที่น่าสนใจที่จะนำศึกษาค้นคว้า รู้สึกจะก่อน ก่อนยุคของโลงไม้ อันนั้นนะครับ แต่ที่แปลกในแง่ของปรากฏการณ์ของนะครับ มี link อะไรไหม จะบอกอะไรเราได้บ้างไหม ในแง่ของเรื่อง เรื่องของการเคลื่อนย้ายหรือ movement ของประชากรที่เรากำลังศึกษาอยู่นะครับ พอแค่นี้ก่อนครับ ขอบคุณครับ

จอห์น สปีร์

นักวิชาการอิสระ

ถ้าพูดถึง gap ที่เราพูดถึงน่าสนใจนะครับ พบว่าหลักฐานมาถึงในถ้าที่เราเจอเป็นหินกะเทาะนะครับ จะถึงประมาณ 4-5 พันปีก่อน แล้วก็จะมี gap ระหว่างจากอันนั้น ไปถึงโลหะสัมฤทธิ์นะครับ แล้วก็คิดว่าใน gap นั้นสำคัญมากเลย เพราะว่าช่วงนั้นจะมีคนที่เริ่มจะทำเกษตรนะครับ เริ่มจะปลูกข้าวนะครับ แล้วก็พบว่าหลักฐานนี้มีอยู่ที่ปางมะผ้า นะครับ ผมสันนิษฐานว่าคนที่อยู่ในถ้ำนั้นนะครับ ใช้ถ้ำเป็นที่อยู่อาศัยเป็นมนุษย์ยุคเดียวกับที่ใช้ถ้ำผีแมนที่เป็นวงศ์ละด้วย ผมถือว่าเป็นลัษณะนะครับ ผมคิดว่าไม่ขาดนะครับ คิดว่าหลักฐานในถ้ำลวดนี้จะมีเครื่องมือหินที่เรียกว่า bifacial axe จะมีหินขัด ชาวบ้านเจอมากมายนะครับ แล้วก็จะมีหม้อเป็น cord marked pottery นะครับ ที่เราเจอทุกช่วงนะครับ เจอในถ้ำเกือบทุกถ้ำนะครับ นอกถ้ำก็เจอที่ป่าช้าบนภูเขาที่เจอนะครับ ที่ถ้ำผีแมนก็เจออีก ที่ลวดอยู่ก็เจออีกนะครับ คิดว่า cord marked pottery ที่เราเจอจากแม่ฮ่องสอนไปถึงเมืองกาญจน์ สำคัญมากเลยนะครับ นอกจากนั้นหลัง gap หลังจากโลหะสัมฤทธิ์ ที่อาจารย์พูดถึงนะครับ หลักฐานจะมีเยอะ ไม่ว่าจะเป็น ring ditch เป็นที่อยู่อาศัยของลัษณะนะครับ แล้วก็สันนิษฐานว่าจะไม่มี gap ครับ หลักฐานเรามี เราดูไม่ทุกที่นะครับ เพราะว่าเราดูที่ง่ายๆ ในถ้ำนะครับ เพราะถ้ำที่เป็น ที่เก็บหลักฐานไว้ดีนะครับ เราจะเจอหลักฐานที่คนที่ใช้ถ้ำเป็นที่อยู่อาศัยนะครับ หลังจากนั้นเราจะเจอหลักฐานที่คนที่ใช้ถ้ำเป็นที่ฝังศพนะครับ แล้วก็พวก neolithic พวกที่มีหมู่บ้านที่อยู่นอกถ้ำ ที่ไม่ใช่พื้นที่ฝังศพนะครับ หลักฐานจะหายากกว่า แล้วก็คิดว่ายังมีอยู่นะครับ และถ้าโครงการจะมี direction ต่อไปนะครับ อาจจะมีโอกาสที่เป็นครั้งแรกในเมืองไทย ที่จะมีพื้นที่ use occupation จาก Pleistocene ไปถึงปัจจุบันนี้นะครับ ก็คิดว่าที่ประเทศอื่นในเอเชียเขาหาได้อยู่ หลักฐานนี้นะครับ ที่เมืองจีน ที่ผมอยู่มาข้าง แล้วที่เมืองไทยนี่ก็ยังไม่มียะครับ ยังไม่มีซากที่ เมืองไทใหญ่ที่ถ้ำลวดที่ปางมะผ้า จะเป็นครั้งแรกที่เราจะเจอได้นะครับ เพราะว่าต้องมองอีก อีกอย่างหนึ่งที่ไปดูแผนที่นะครับ การวิจัยของอาจารย์นี้สำคัญขนาดไหนนะครับ ดูแผนที่ ที่พื้นที่สูงจะมีมากกว่าที่ราบเยอะ เป็น 80-90 เปอร์เซ็นต์ แล้วก็ส่วนมากที่การวิจัยของนักโบราณคดี จะเน้นที่ราบนะครับ เขาจะมองดูทางราบอย่างเดียว ผมคิดว่าที่ราบในอดีตนี้ก็ไม่น่าอยู่เท่าไร คงจะเลือกภูเขา จะเลือกที่ ที่มีสิ่งแวดล้อมหลายๆ อย่าง ที่มีทางเลือกนะครับ เพราะว่าอยู่ คนที่อยู่ทางราบนะครับ ไม่มีทางเลือก คนที่อยู่คอก หน้าฝนขึ้นคอกก็ได้ ลงคอกเปลี่ยนบรรยากาศ เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม แล้วก็จะมีของกินนี้ก็มากมายนะครับ แล้วก็คิดว่าที่ภูเขานี้สำคัญมาก ในอดีตสำคัญกว่าที่ราบนะครับ ที่ราบสำคัญ ช่วงยุคเหล็ก ที่มีเหล็กเข้ามา นะครับ วันนี้ก็คงจะพูดแค่นี้ก่อนนะครับ

รศ. ศรีศักร วัลลิโภดม

ที่พูดมานี้ ผมสนใจอันหนึ่งว่าเรื่องของถ้ำน่าจะครับ ผมมองว่าเป็น cultural space พื้นที่ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นของส่วนรวมของชุมชนนะครับ ที่ปัญหาว่าหน้าที่ของใช้เพียงฝังศพหรือเป่าถ่านนะครับ ผมคิดว่าคงจะมีมากกว่านั้น เพราะเราเห็นหลายแห่งลักษณะพื้นที่เดียวกัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างเช่น เฝิงผา เราไม่พบว่ามีฝังศพ แต่ไปภาพที่เขียนสี ไซ้ไหมครับ แล้วหลายแห่งในปัจจุบันนี้ของพวกอะบอริจินนิส ที่ออสเตรเลียก็เช่นเดียวกันไซ้ไหมครับ เพราะว่าลักษณะความเป็นอยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในสังคมแบบนั้น จะมีอะไรที่คล้ายๆ กัน โดยที่ไม่สัมพันธ์อยู่ได้จะครับ เพราะฉะนั้นพื้นที่เฝิงผาหน้าถ้ำอาจจะพื้นที่เพื่อพิธีกรรม แต่อาจจะไม่สัมพันธ์กับการอยู่อาศัยนะครับ อย่างที่คุณพูดมานะครับ เราเห็นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน อย่างเช่นในเขตที่มีภูผายนต์ ในเขตลุ่มน้ำ ไม่ใช้ลุ่มน้ำพอง ลุ่มน้ำอะไร เลขน้ำกำ ไปนะครับ เราพบว่าเฝิงผาที่อยู่ข้างบนภูเขาขึ้นไป เขาใช้เครื่องมือเหล็กขีดเป็นภาพสัญลักษณ์นะครับ แต่ถ้านั้นไม่มีที่อยู่อาศัย แต่ที่อยู่อาศัยกลับอยู่ต่ำลงมาในที่ราบ ที่ใกล้กับลำน้ำนะครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่างานวิจัยอันนี้คงจะไม่ได้มองเพียงแค่หลุมศพเท่านั้น อาจจะมองพื้นที่ ที่เป็นพิธีกรรม แล้วความสัมพันธ์กันหรือไม่ แล้วพื้นที่ที่อยู่อาศัยอยู่อย่างไร อย่างลืมนะครับ ว่าการตั้งถิ่นฐานนี้อยู่ตามลำน้ำเล็กๆ เท่านั้น ผมชื่นชมในการค้นคว้าครั้งนี้ เพราะว่าเราเห็นการตั้งถิ่นฐานที่ชัดเจน ซึ่งคิดกับที่ราบนะครับ อย่างเช่นงานของหมพี่ทุ่งกุลานี้ เราเห็นภาพว่าการตั้งถิ่นฐานของทุ่งกุลาร่องให้ไม่ได้ไปตามลำน้ำมูล ลำน้ำชี แต่อยู่ลำน้ำสาขา แล้วเขาจัดการ มีการจัดการกับน้ำใน 2 ระบบ ระบบหนึ่งคือ กักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นภูน้ำ สระน้ำล้อมรอบ แล้วมาตอนหลังนี้ เกิดเรียกอ่างเก็บน้ำ บาราย ปัจจุบันนี้ก็ยังใช้อยู่ และอีกอันก็คือ ใช้ทำนบบีบน้ำไปใช้ในการเกษตร ตรงนี้นะครับผมคิดว่าเราควรจะก้าวหน้าไปจากการดูแลหลุมศพเท่านั้น มาดูว่าแหล่งพิธีกรรมซึ่งเป็น social activity อยู่ตรงไหน อยู่ซ้อนกันหรือเป่าถ่านนะครับ แล้วตรงนี้ ถ้าทำอันนี้ได้งานโบราณคดีจะมีความหมาย ไม่ใช่ isolate แต่จะเป็นเชื่อมโยงอะไรต่างๆ ให้คนเข้าใจปัจจุบันได้จะครับ อย่างงานที่หลายๆ ฝ่ายทำขณะนี้งานโบราณคดีจะตอบปัญหาเรื่องชลประทานราษฎรได้ดีมาก อย่างเช่น งานเหมืองฝายของภาคเหนือ หรืองานของระบบอ่างเก็บน้ำหรือทำนบของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะรู้ว่าการจัดการน้ำในระดับชลประทานราษฎรได้อย่างไร แล้วทุกอย่างมาทำลายทิ้งไปหมด เมื่อชลประทานหลวงเกิดขึ้น คุณเห็นไหมครับ ในภาคเหนือระบบเหมืองฝายถูกทิ้งหมด เพราะว่าชลประทานหลวงเข้าไป ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ของท้องถิ่นหมดไป ถ้าให้คุณะครับว่าแหล่งโบราณคดีที่พบเป็นกระดูกเลขนะครับ แล้วชุมชนเหล่านี้ไม่ได้ isolate นะครับ แต่ลุ่มน้ำแต่ละลุ่มน้ำมีความสัมพันธ์กันทั้งสิ้น ถึงออกมารูปแบบของโครงสร้างคล้ายคลึงกันนะครับ แต่ความสัมพันธ์ในรูปแบบเชิงวัฒนธรรมจะนำไปสู่ social structure อย่างไร ซึ่งยาก แต่น่าจะมีการศึกษาตรงนี้ ผมไม่ให้ ผมไม่ขอให้หยุดตรงนี้ การขุดค้นหยุดได้ แต่การก้าวหน้าทางงานโบราณคดีควรนำไปสู่ relation กับสิ่งเหล่านี้จะครับ แล้วก็ทำการอธิบายปัจจุบันได้ เพราะอดีต ปัจจุบันนี้คนปัจจุบันนี้ก็สร้างถิ่นฐานซ้อนของ บริเวณเก่าอยู่ อย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือชัดเจนมาก เมืองนี้ซ้อนกันเป็นหลายๆ ชุดเลขนะครับ ขุดก็ไม่ได้ 5-6 เมตรแหละ จะบอก บอกถึงการสืบเนื่องอันนี้ ผมอยากให้มีความก้าวหน้าอย่างนี้ต่อไปนะครับ แล้วขณะเดียวกันวิจัยทางด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็ผสมผสานกันด้วย และเห็นด้วยกับอาจารย์ปฐมฤกษ์ ว่าการทำศึกษาแบบ interdisciplinary ต้องไปพร้อมๆ กัน แล้วการไปพร้อมๆ กัน จะต้องทำลายอะไรอย่างหนึ่งรู้ไหมครับ อัตราให้หมดไปนะครับ เพราะว่าการทำงานนั้นะครับ เวลาผ่านไป เวลาทำอัตราแรงพูดกันไม่รู้เรื่องหรอก ที่นี้ต้องทะเลาะกันไปก่อน พออีกสักสองสามพันปีจะดี จะรู้ว่า คนอื่นเขาก็มีประโยชน์ เรามีประโยชน์ แล้วทำให้ฉลาดขึ้น ถ้าหากว่าไม่ฟังกันก็โง่ดักดานไปตลอดครับ นี่จึงเป็นการทำลาย ทำลายไอ้กำแพงของ discipline นะครับ เป็นการเริ่มต้นที่ดีครับ ขอบขอบคุณครับ

รศ. นพ. สรรใจ แสงวิเชียร

ขอถามอะไรหน่อยได้ไหมครับ ทำไปเจอบ้านเขาบ้างหรือเปล่า ที่อยู่อาศัยนะครับ เพราะว่าดูแล้วไม่มีเครื่องใช้อะไรอะไรเลยที่เจอ เจอน้อยมากนะครับ ข้อที่ 1 นะครับ

ข้อที่ 2 โลงเขาใช้เครื่องมืออะไรที่จะตัดตรงปลายให้เป็นหัว การขุดตรงกลางใช้วิธีขุดอย่างไร ขุดด้วยเครื่องมือหรือเอาไฟเผาแล้วขุด มีร่องรอยมีเศษไม้เหลืออยู่บ้างไหม แล้วเขาทำโลง ณ ที่ ที่เอาไปไว้ หรือทำที่อื่นแล้วยกมาครับ โดยเฉพาะถ้าที่ลาดที่บนเขาจะทำจากข้างล่างแล้วยกไปนะครับ แต่ที่ราบนี้มีร่องรอยบ้างหรือเปล่า

ดร.รัศมี : ขอบคุณค่ะ ข้อที่ 1 นี่คงจะตอบได้ก่อนนะค่ะ แล้วส่วนวิธีการทำโลงนี่คงจะต้องยกให้กับอาจารย์นาฏสุดา

ผศ. ดร.รัศมี ขุทรงเดช

ถ้าทำโลงนี้ ยังหาบ้านไม่เจอ แต่ถ้าสมมติว่าก่อนพวกโลงไม้ก็คือสมัยยุคปลาย ยุคน้ำแข็งก็ถ้าหรือเพิงผานั่นคือบ้าน เราเจอร่องรอยที่เป็นกิจกรรมการอยู่อาศัยนะค่ะ สำหรับในส่วนของโลงไม้ เท่าที่ขุดไปเมื่อวานี้ ก็ถือว่าจริงๆ โครงการเกิดจากการสร้างสมที่เราเองก็ลองผิดลองถูกมาจากตอนแรก ก็คืองานทำวิจัยเรื่อง โครงการจัดทำฐานข้อมูลถ้าขณะของสกว.เองเหมือนกัน เพื่อแค่มันก็เท่านั้นเองว่าถ้าอันนี้มีโลงไม้ มีอะไรๆ อย่างนี้ เพราะฉะนั้นตอนนั้นเป้าหมายของโครงการ ก็คือแค่สำรวจถ้าแล้วก็บันทึก เราก็ไม่สามารถที่จะหาที่อยู่ได้นะค่ะ เพราะว่าตอนนั้นก็คือเอาเฉพาะถ้า เพราะสาเหตุที่โครงการนี้พัฒนาขึ้นมา ก็เพราะว่า พอทำถ้าแล้วเรารู้สึกว่า ถ้าเราอธิบายระบบการตั้งถิ่นฐานของคนไม่ได้ ซึ่งคนไม่ได้มีเฉพาะที่ฝั่งศพ ในแง่ของการใช้พื้นที่ มีทั้งที่อยู่อาศัย มีทั้งแหล่งพิธีกรรม หรือแหล่งอื่นๆ แหล่งทรัพยากร แหล่งที่อาจจะเป็นศูนย์กลางการติดต่อ อะไรต่างๆ เหล่านี้ ถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้ เรามองภาพรวมของพัฒนาการไม่ได้ ก็เลยพัฒนาขึ้นเป็นโครงการอันนี้ขึ้นมาจะนะค่ะ เราก็เริ่มเห็นแหล่ง ถ้าอาจารย์ดูในช่วงของบทที่ 1 นะค่ะก็คือ พยายามที่จะสร้างลำดับวิวัฒนาการให้ได้ สร้างประวัติศาสตร์ให้ได้ก่อนว่ามีอะไรบ้าง แล้วเราก็พอมาดอนนี้เนี่ย ปีแรกเราก็มีมุมมองหยาบเหมือนกันว่า ถ้าอาจารย์จำได้ว่าตอนที่เรามาทำ round table อาจารย์ยังมองภาพเลยนะค่ะว่าได้ comment จากอาจารย์ว่าดูเหมือนว่ากระจัดกระจายอยู่ แล้วหลังจากนั้นก็คือเราก็พยายามที่จะมาถกเถียงอภิปรายกันว่าเราจะหาอะไร เพื่อให้ได้ขอบเขตที่อย่างน้อยที่สุด เราควบคุมการศึกษาได้ ซึ่งจากบทภาพรวม ก็คือความพยายามในการที่ยังสร้างภาพคร่าวๆ ให้ได้ก่อนหน้านั้นนะค่ะ ว่าจากที่เราศึกษามาเราเห็นอะไรบ้างนะค่ะ เพราะฉะนั้นยังมีมิติอื่นๆ ที่เราเองเราก็ยังไม่ได้ทำในพื้นที่ตรงนั้นนะค่ะ เราขาดข้อมูลค่อนข้างเยอะในเรื่องของที่อยู่อาศัย อันนี้สำคัญมากๆ เลยค่ะ เพราะว่าอย่างเนินดินวงกลมก็เป็นที่ฝังศพ ที่พักอาศัยเราเห็นเฉพาะกลุ่มคนระยะแรกเริ่มอย่าง อย่างพวกคน กลุ่มคนในสังคมล่าสัตว์นะค่ะ แต่เราก็ยังมีสามารถค้นพบได้ว่า เพิงผาเป็นที่อยู่ของเฉพาะกลุ่มคนในสังคมล่าสัตว์หรือเปล่า เพราะว่าเส้นทางของการเดินทางคมนาคม หรือว่าการติดต่อของคนบนพื้นที่สูงนี้เส้นทางสั้นๆ แล้วเพิงผานี้เป็นที่พัก เพราะว่าหลายแหล่งเราพบเครื่องถ้วย เครื่องถ้วยที่เป็นเครื่องถ้วยในสมัยล้านนาอย่างนะค่ะ หรือแม้กระทั่งหลักฐานของคนในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 แสดงว่าการใช้เพิงผายู่มากตลอด เพราะฉะนั้นเพิงผาเวลาที่เราจะตีความอะไร เราก็พยายามระมัดระวัง ก็จะต้อง เราอาจจะต้องสำรวจนะค่ะในอีกชุดหนึ่ง ที่จะต้องทำอาจจะต้องสำรวจพื้นที่เพิ่มเติมนะค่ะ เรื่องอื่นๆ เคียวคิดว่าอยากจะตอบอาจารย์ศรีศักรและอาจารย์ปฐมฤกษ์รวมทั้งอาจารย์พรชัยด้วยนะค่ะ แต่อยากจะขอให้อาจารย์นาฏสุดาช่วยกรุณาช่วยตอบในเรื่องของการทำโลงไม้หน่อยนะค่ะ

รศ. ดร. นาฏสุตา ภูมิจำนงค์

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่อาจารย์สนใจ ถามนะคะ จากบริเวณด้านนอกของ ของตัวโลงนะคะ อาจารย์ เราจะเห็นว่ามียอยคล้ายๆ กับ มีการใช้โลหะอะไรสักอย่างหนึ่งนะคะอาจารย์ ถ้าไปโดยที่ค่อนข้างที่จะสม่ำเสมอ แล้วก็ถ้าไปตลอดความยาวของ โลงนะคะ แล้วก็จากที่มีนักโบราณคดี และก็มีนักศึกษาหลายๆ ท่านได้ช่วยกันดูนะคะ ว่ามีการพบอุปกรณ์ลักษณะ คล้ายๆ เหล็ก และก็มีส่วนหนึ่งที่ลักษณะคล้ายๆ กับทำมาจากสำริดนะคะ แล้วก็พอเอาเครื่องมืออันนี้ไปหาพบ บริเวณที่โค่นถากนะคะอาจารย์ หน้าตา หน้าคัดใกล้เคียงกันมากเลยนะคะ ในส่วนแรกเราก็คงสมมติฐานว่าคงจะมี เครื่องไม้เครื่องมือในการที่จะช่วยถากตัวโลงนะคะ และก็อีกส่วนหนึ่งนะคะอาจารย์ที่เราตั้งสมมติฐานกันไว้ว่า ไม้จาก หนึ่งต้นเอามาทำโลงทั้งฝาบนฝาล่างเลยใช้หรือเปล่านะคะ แล้วก็จากการศึกษาทางด้านวงปีก็มีหลาย ๆ ตัวอย่างที่เรา สามารถที่จะ cross check กันได้ แล้วก็ดูลักษณะรูปร่างของวงปี แล้วก็จะต่อกันเป็นวงของต้นไม้ละคะ ส่วนหนึ่งก็ ถ้าเพื่อเราดูจากต้นไม้สักหนึ่งนะคะ ไม้สักนี่จะเป็น ไม้ที่มีคุณสมบัติคุณสมบัติในเรื่องของการที่มีเสี้ยนตรงนะคะ แล้วก็ สามารถจะผ่าออกมาเป็นลักษณะที่ค่อนข้าง ที่จะตรงได้ แต่ที่นี้ก็จะมียอยอื่นควรที่จะช่วยด้วยนะคะ ถ้าเพื่อสมมติว่า เขามีตัวอุปกรณ์ที่ใช้ คล้ายๆ กับเป็นเครื่องเหล็กนะคะ เขาจะต้องผ่าไปก่อน แล้วก็จะมีที่ควรจะมีที่จับนะคะ เพื่อที่จะ ถ่างความกว้างของทั้ง 2 ด้านออกจากกัน แล้วเขาก็จะลงไปได้ในแนวตรงนะคะ แต่ส่วนเศษไม้อื่นๆ รอบๆ ในพื้นที่นะ คะ ไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าเป็นเศษไม้เก่าหรือเศษไม้ใหม่ เป็นเศษไม้จากที่เขาทำมาจาก โลงหรือเปล่านะคะ แล้ว ตรงที่อาจารย์ถามว่า เขาขุดโลงโดยใช้ไฟหรือเปล่า จากที่เมื่อครั้งที่แล้ว ที่เรามีการจัดประชุมสัมมนา ก็ได้รับความรู้มา จากนักโบราณคดีที่อยู่ที่นี่เขาบอกว่า มีการใช้ไฟช่วย แต่ที่นี้หนูไม่สามารถที่จะบอกได้นะคะว่าเราจะศึกษาได้ อย่างไร จากรอยยอยได้อย่างไร แต่คิดว่าเขาจะต้องมีความรู้พอสมควร แล้วก็คงไม่นั่งแช่อยู่จนได้ขนาดรองลึก พอสมควร ที่จะเอามาทำเป็นโลงนะคะ คงจะต้องมีอุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกิดมีการเผา ถ่านก่อนแล้วเอาไปวาง แล้วก็ค่อยเริ่มแช่ จะง่ายมากกว่าที่เขาไปแช่จาก ไม้สักที่ถูกทิ้งให้แห้งแล้วนะคะ อย่างที่เรียนให้ท่านอาจารย์ ว่า ไม้สัก ที่เราไปเจอที่เขาใช้ทำโลงจะมีรอยแตกค่อนข้างน้อยมาก แสดงว่าไม่มีการกรานไว้ก่อน แล้วก็มีการเตรียมไว้ก่อน พอสมควรนะคะ แล้วก็สามารถเอามาใช้ประโยชน์โดยการที่ทำโลงนะคะ แล้วก็ไม้ที่แห้งแล้ว ก็คงจะช่วยแช่ออก ค่อนข้างง่าย ถ้าเพื่อเขามิการวางถ่าน วางไฟไว้ด้านบนนะคะอาจารย์ อันนี้จากข้อมูลที่ ที่คิดว่าพวกเราช่วยกันประมวล นะคะอาจารย์ ขอบคุณค่ะ

รศ. ศิริศกร วลิตโถม

คือ มีสิ่งที่ผมอยากตั้งข้อสังเกตนะครับ ว่าที่เมืองแพมมะครับ เมืองแพมนี่น่าสนใจนะครับ เพราะพบ pottery ด้วยใช่ไหมครับ มี pottery ด้วย แล้วก็ยังมีแหล่งที่เป็นเนินที่มีอิฐด้วยใช่ไหมครับ ลักษณะนี้ถ้าเรา เราเห็นว่าลำน้ำที่เมือง แพมรวมกันเป็นหลายสายหรือเปล่าแล้วลำน้ำไปลงไหน แล้ว อาจารย์ปฐมนุรักษ์บอกแถวเวียงสวายใช่ไหมครับ แล้วถ้าแบบนี้แล้วนะครับในยุคนี้ต้องสัมพันธ์กันกับล้านนาตอนปลายๆ แน่ๆ ในเรื่องของ trade route ที่ขึ้นไป แล้วอัน นี้นี้ก็เหมือนกับที่อยู่บนสันเขาทั้งหมด อย่างเช่นที่มอญก็ยังมีเมืองอยู่ที่ตรงนั้นแล้ว ฉะนั้นวัฒนธรรมเวลารุกขึ้นไปนี้ แหล่งฝังศพกลายเป็นวัดไปเลยนะครับ แต่ที่นี้ว่าเป็นพุทธศาสนาซึ่ง late มาก เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนที่อยู่ ข้างล่างกับคนข้างบนนี้ ในการแพร่เข้าไปของพระพุทธศาสนานะครับ เพราะฉะนั้นเรื่องน่าสนใจ คือ ตัวเมืองแพม คืออะไร จากลำน้ำจากเมืองแพม ไปลงตรงลำน้ำปิง หรืออะไรอย่างนี้ จะสัมพันธ์ และเห็นการเชื่อมโยงของเส้นทาง

คนมาคนะครับ ซึ่งตรงนี้ก็ยังมีมาก่อนที่พวกไทยใหญ่จะเข้าไปในแหล่งแม่ฮ่องสอนนะครับ อย่างผม เวลาผมสำรวจงานทางด้านเขตเชิงรอย เขตเทิง เราจะพบว่าแหล่งอดีตแหล่งเก่าๆ ซึ่งเป็นท้องถิ่น อย่างเช่นพวกหินดั่งนะครับ ซึ่งคงไม่สมัยก่อนประวัติศาสตร์หรอก สมัยหลังๆ นี่เอง แต่ว่าพุทธศาสนาเข้าไปช้า เมื่อพุทธเข้าไปปั๊บ จะเปลี่ยนตรงนั้นเป็นวัดไปทันทีเลย เพราะฉะนั้นจึงพบพวกเจดีย์บนยอดเขาเยอะแยะ บางทีมีหินสามก้อนอย่างนี้ สร้างรอยพุทธบาทอะไรต่างๆ นี้น่ามาก ซึ่งบางทีอันนี้จะต้อง link ไปถึงสมัยของพระเจ้าติโลกราชหรือพระเมืองแก้ว จะเห็น เห็น trade route อันนี้ขึ้นไป เพราะฉะนั้นภาพของสิ่งที่เราได้แม่ฮ่องสอนไม่ได้ isolate อย่างที่เราคิดหรอกนะครับ ในอดีตมีความสัมพันธ์กันตลอดเลย แล้วมาขาดหายไปช่วงหนึ่งก่อนที่พวก ไทยใหญ่จะเข้าไปนะครับ เรื่องงานนี้ อาจารย์ปฐมฤกษ์นี่ควรจะ link ได้ดี เพราะว่าทำมาตลอด

ผศ. ดร.รัศมี ขุทรงเดช

เดี๋ยวต่ออาจารย์ศรีศักรนิพนธ์นะค่ะ บังเอิญจำได้ว่าเคยคุยกับอาจารย์พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ นะค่ะ ถึงพวกเอกสารตำนานในภาคเหนือนะค่ะ แล้วเสร็จแล้วก็ถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของเมืองปาย ว่าจะมีเมืองหนึ่งก็คือเมืองที่ชื่อเมืองน้อยที่อยู่แถวปาย ถามอาจารย์ว่าเคยอ่านเอกสารประวัติศาสตร์ แล้วได้อินชื่อเมืองแพมไหม ที่ทาง ทางเหนือ อาจารย์ก็บอก แล้วก็อธิบายว่า อยู่ตรงไหน พื้นที่ตรงไหน แล้วเส้นลำน้ำตรงนี้สามารถจะออกแม่น้ำสาละวินได้นะค่ะ อาจารย์ก็เลยมองว่าจากแผนที่ อาจารย์ตั้งข้อสังเกตนะค่ะ ว่าที่เราสันนิษฐานว่า ตรงเมืองปาย คือ เมืองน้อยนี้อาจจะไม่ใช่แล้ว เมืองแพมอาจจะเป็นเมืองน้อย พอดีในตรงนี้ที่เราทราบก็คือ ตอนที่ใกล้เราทำงานภาคสนามเสร็จเรียบร้อยแล้วนะค่ะ ในส่วนนี้ก็เลยยังไม่ได้ตามตรวจสอบ แต่นั่นเป็นสิ่งที่อาจารย์ก็ตั้งข้อสังเกตสำหรับเรื่องเมืองแพม เพราะว่า เป็นจุดเดียว เมืองแพมจะเป็นพื้นที่ราบที่มีไม่กี่ที่ในปางมะผ้า ส่วนหนึ่งก็คือ บ้านไร่ ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับ กับในพื้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านไร่ และเสร็จแล้วก็ถ้าลด ซึ่งก็เป็นชุมชนที่เราเห็นว่าเป็นชุมชนที่มีความต่อเนื่อง และก็เมืองแพม จะเป็นชุมชนเดียวกับถ้ำลอดที่มีโบราณสถาน ซึ่งก็ทำให้เราพอที่จะเริ่มมองเห็นอะไร ได้บ้างนะค่ะ แต่ว่าเราก็นื่องจากตอนที่ขุดค้นเราก็จะพยายามกำหนดขอบเขตงานเฉพาะการขุดค้นให้เสร็จ ไม่เช่นนั้นจะกระจายมาก แล้วก็จะครอบคลุมในเรื่องที่เราคุมไม่ได้ค่ะ แต่ก็เป็ภาพที่เราเริ่มค่อยๆ มองเห็นนะค่ะ แล้วจริงๆ จุดประสงค์ส่วนหนึ่งที่เราเสนองานในส่วนนี้ ก็คือว่าอยากที่จะชักชวนนะค่ะว่าถ้าใครก็แล้วแต่ที่สนใจในช่วงเวลาใดที่เราเริ่มทำการค้นพบ อยากจะให้ร่วมกันมาช่วยกันสืบค้นนะค่ะ เพราะว่ามีตั้งหลายเรื่องที่น่าสนใจ ทั้งนักวิทยาศาสตร์ นักธรณี นักโบราณคดี หรือนักประวัติศาสตร์ นักชีววิทยา

รศ.สุจิตร์ พิตรากุล

ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โลงไม้เป็นพระเอกนะครับก็เลยทำตรงนั้นเป็นหลัก แล้วก็วงปิอะไรก็ตามมานะครับ DNA อะไรต่าง ๆ แต่ว่าเท่าที่พูดจะมีพูดอยู่บ้างนะครับ แต่ว่า แต่ว่าไม่เด่นเหมือนโลงไม้ ก็คือบอกว่ามีเซรามิกส์บ้าง จะเยอะมากไปถึงล้านนาตอนต้นๆ แล้วก็มิไปจนถึง pebble tools หรือว่าเครื่องมือหิน ซึ่งค่อนข้างจะเก่านะครับ ซึ่งผมว่าน่าจะอายุเป็นหมื่นปีนะครับ ตอนนี้ชักสับสนว่านี่จับมารวมกันหรือเปล่า ผม จริง ๆ แล้ว ปัจจุบันนี้ในภาคเหนือเราทราบว่ามียุขยั้งเป็นแสนปีนะครับ ถึง 4-5 แสนปีที่ลำปางนะครับ ที่อยู่ระดับความสูง 200 เมตร แล้วก็อยู่ใกล้ ๆ กับแม่น้ำ แม่่น้ำวังนะครับ ผมมีความเชื่อว่าคงไม่ได้โดยเฉพาะที่ลำปางนะครับ ที่แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นบริเวณที่เป็นต้นเขา ปัจจุบันมีการยก

ตัวขึ้นเรื่อย ๆ นะครับ ที่มก้อย ที่ระดับความสูง 1,000 เมตรนะครับ มีชั้นถ่านหินอยู่ ชั้นถ่านหินเป็นช่วงที่อยู่ในสงบ แล้วก็ในยุคประมาณ 10,20 ล้านปีนะครับ ควรจะอยู่ในระดับใกล้ๆ ทะเล ปัจจุบันถูกยกตัวขึ้น ไปถึง 1,000 เมตร ผมก็เชื่อว่าที่ปางมะผ้านี้ปัจจุบันมีการยกตัวขึ้นเรื่อยๆ แล้วก็ภายในหมื่น สองหมื่น หรืออาจจะถึงแสนปีเนี่ยคงจะอยู่ต่ำๆ พอสมควร แล้วก็มีการยกตัวขึ้นไป แต่เนื่องจากยังเก๋าะข้อมูลที่เราจะได้เนี่ยครับ เพราะฉะนั้นเราจึงเจอเฉพาะที่หิน กระดูกกระดูกของหายไหมด ที่เขาเจอที่ลำปางที่โฮโม อีเรคตัส ที่อาจารย์ศรีศักรอ้างถึงเนี่ยครับ ก็ถูก preserve หรือว่าถูกเก็บรักษาไว้อยู่ในหินฟอสเฟต ฟอสเฟตก็คือ ชีวค้างคาว ที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนแปลงแล้วก็ไปถูก ไปคลุก ไปเคลือบ เนี่ยครับ แล้วก็เนื่องจากทนกว่าก็เลยหลงเหลืออยู่เนี่ยครับ ซึ่งจริงๆ แล้วตรงนั้นผมเชื่อว่ายังเอี่ยมไปทำอยู่เนี่ยครับ เป็นถ่านเนี่ยครับ ก็เป็นถ่าน แต่ว่าถ่านที่ถูกพังทลายลงมาแล้วเนี่ยครับ โดยน้ำ น้ำแม่วังเนี่ยครับที่กัดเซาะ ผมถึงว่าไว้เรื่องคง ไม่ได้หยุดเฉพาะแค่โลงไม้เนี่ยครับ เอาถ้าขุดลงไปถึงฟอสโดซินแล้ว คงจะลงไปถึงมนุษย์ที่มีอายุไม่ใช่นานเนี่ยครับ ผมว่าต้องเป็นหมื่นหรือเป็นแสนปีเนี่ยครับ ขอบคุณมากครับ

ผศ. ดร. รัศมี : เชิญคุณจอห์นค่ะ

จอห์น สปีร์

จะขอเพิ่มสักนิดเนี่ยครับ ที่พูดถึงเมืองแพมเนี่ยครับ ความคิดของชาวบ้านในปางมะผ้านะครับ ความคิดของผมด้วยเนี่ยครับผมเห็นประมาณ 5-6 ร้อยปีก่อน ล่ะจะมี 2 อย่างเนี่ยครับ ล่ะจะมีอยู่ในที่สูงเนี่ยครับ ที่ทำไร่เนี่ยครับ แล้วก็จะมีที่ไม่ชอบที่จะทำนาได้เนี่ยครับ ในปางมะผ้านี้ไม่กี่ที่ที่จะทำนาได้ ปกติข้าวในนาเนี่ยครับจะมีที่เมืองแพม ที่ถ้าลดชนิดเดียว ที่บ้านแอโก ที่บ้านห้วยแห้ง ที่บ้านแม่ละนา แล้วก็บ้านนาปู่ป้อมเนี่ยครับ ผมว่าถ้าไปดูทุกที่เราจะเจอ วัด วัดเก่า แล้วก็บนคอกนี้ก็ไม่ค่อยเจอ ที่ๆ ล่ะเนี่ย ส่วนมากเนี่ยก็ทุกวงศ่นะครับจะสูงกว่า 900 เมตรเนี่ยครับ แล้วล่ะเนี่ย ชอบอยู่บนที่สูงๆ เนี่ยครับ แล้วก็อยู่ในที่ราบๆ ได้ แล้วก็หมู่บ้านที่อยู่สูงเนี่ยครับ ต้องย้ายไปย้ายมา อาจจะเป็น 15 ปี 30 ปี 100 ปี ต้องย้ายเนี่ยครับเขาไม่ได้สร้างเป็นวัด เป็นเจดีย์เนี่ยครับ คนที่ทำนาที่อยู่มาเป็น 300, 400 ปี จะสร้างอยู่หลังจากนั้นหายไปเลยเนี่ยครับ ไทใหญ่เข้ามาอยู่ แค่ที่เมืองแพมแค่ 100 ปีเนี่ย แล้วก็ใช้วัดอย่างของเก่าเนี่ยครับ ถือว่าเป็นวัดของเขานะครับ ไทใหญ่ หลังจากนั้นจะมีบริษัทฝรั่ง มีเรื่องไม้เนี่ยครับ ที่คิดว่าไทใหญ่ไม่ขายของของเขานะครับ ที่เมืองแพมแล้วก็เขาส่งทหาร ดำรงเข้ามาเนี่ยครับ แล้วก็สั่งเอาตัวปืนใหญ่บนภูเขาเนี่ยครับ แล้วก็ไปหมู่บ้านเนี่ยครับ แล้วก็ไปทุบวัด ไปทุบเจดีย์ทั้งหมดเลยเนี่ยครับ นอกจากนี้ถ้าเจดีย์อันเดียวที่เหลือเนี่ยครับ แล้วก็หลังจากนั้นชาวบ้านเมืองแพมย้ายไปบ้านแม่ละนานะครับ แล้วก็หลังจากนั้นคนเมืองแพมเข้ามาเนี่ยครับ แล้วก็ถ้าถามกะเหรี่ยง ถ้าถามมูเซอ ถ้าถามเขาว่าใครอยู่ก่อนในปางมะผ้าทุกคนจะบอกลัวะเนี่ยครับ กะเหรี่ยงจะบอกชัคเจนเลยเนี่ยครับ ผมถามคนแก่นี่ๆ ะไรบนคอกนี้ ที่ๆ เป็นวงเป็นวง ว่าเป็นป่าฮั่วลัวะ ที่เขาฝั่งศพลัวะ ทำอย่างไรรู้คนเผ่าคนเก่าออกมา ทุกคนจะคิดว่าอย่างนี้เนี่ยครับ มูเซอคำจะว่าเป็นที่ร้างลัวะ เป็นที่ทำเป็นที่ของลัวะ ทุกคนจะพูดถึงลัวะๆ ทั้งนั้นเนี่ยครับ แล้วก็บนคอกนี้เราเขาอยู่ทุกที่เนี่ยครับ ส่วนมากเนี่ยเขาจะอยู่มากกว่าผีแมนก่อนเนี่ยครับ ถ้าที่มีผีแมนเนี่ยครับส่วนมากจะอยู่ใกล้ที่บ้านผัดจะบ้านเนี่ยครับ เพราะว่าเขาจะเลือกคนที่เขาปลูกให้ เขาจะเลือกที่เดียวกัน ที่มีหน้าที่ที่แล้วก็ที่ลัวะ ที่ทำวงฝั่งศพลัวะเนี่ยครับ อยู่ที่ยอดสูง อยู่ที่ยอดทำอยู่ทุกที่เนี่ยครับ อยู่มากกว่าผีแมน เท่านั้นแหละครับ

อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต

ขออนุญาตตอบแทน อาจารย์รัชมี นะครับ คอบ อาจารย์สุจิตร์ นะครับ ถ้าถามว่าจะลงไปถึงโฮโมอีเร็คตัส นั้นนะครับ อาจารย์รัชมีคงถามว่าอย่าเพิ่งให้ถึง เพราะแค่นี้อาจารย์รัชมีก็จะเสียตืออยู่กลางๆ นะครับ เพราะถ้าลงไปถึงโฮโมฯ นั้นนะครับคุณสมศักดิ์ หรือว่าศิริราช หรือว่าทางท่านอาจารย์สรใจคงจะต้องเข้ามาประชุมด้วยกันใหญ่ แต่ถ้าถามว่าเป็นไปได้ไหม เป็นไปได้ แล้วเป็นความฝันของนักโบราณคดีมาตั้งแต่สมัยก่อนหน้านั้นแล้ว มีนักโบราณคดีฝรั่งเดินทางเข้ามาในเมืองไทยหลายคนมากนะครับ ไม่ว่าจะเป็น Davidson Black ไม่ว่าจะเป็น Sarain หรือใครต่อใครก็ตามนะครับพยายามที่จะหาหลักฐานในเมืองไทย เราเจอในชวานะครับ แล้ววันดีคืนดีก็โผล่ที่ปักกิ่ง เพราะฉะนั้นบ้านเราอยู่ตรงกลาง แล้วเขาก็หวังว่าจะเจอเข้าสักวันหนึ่ง แต่เข้าใจหัวใจของอาจารย์รัชมีนะครับตอนนี้

ทีนี้ถ้าถามว่าทำไม ถึงถึงกว้างนักโลงไม้มันเป็นพระเอกหรือเปล่า ถ้าเผื่อในจุดมุ่งหมายอันหนึ่งของงานวิจัย อันนี้นะครับ ก็คือ สร้างภาพขั้นตอนพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่หมายความว่าพื้นที่ตรงนี้นั้นมีคนอยู่กันมาตั้งแต่เมื่อไหร่ครับแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม สังคมวัฒนธรรมไปอย่างไรบ้าง ทีนี้เท่าที่มีหลักฐานอยู่ในขณะนี้ แต่ไหนแต่ไรมาตั้งแต่ Chester Gorman เข้ามาเราก็พบหลักฐานของมนุษย์ตั้งแต่ในตอนปลายที่ถ้าผีแมน เราก็ควรจะ mark กันตรงนั้นไว้ แต่ถ้าค้นจริงๆ ถ้ามีโอกาสพบใหม่ โฮโม อีเร็คตัส ผมว่ามีโอกาสพบทั้งนั้นทางภาคเหนือ แต่ว่าก็ต้องใช้ strategy พอสมควรเหมือนกัน ในการที่จะ locate site นะครับ ทีนี้ถ้าอาจจะโยงต่อไปอีกนิดหนึ่งถึงข้อเสนอของท่านอาจารย์พรชัย เมื่อไหร่ที่อยากจะให้ตั้งคำถามเยอะๆ แล้วก็ถึง gap ของคุณจอห์น สปีดด้วยนะครับว่าพูดถึงเรื่อง gap ในพัฒนาการ ตรงนี้มีอะไรบ้างผมอยากไปเรียนรู้กันหนึ่งชี้ให้เห็นก่อนนิดหนึ่งนะครับว่า gap ในองค์ความรู้ในขณะนี้เท่าที่ยังไม่ทราบ ยังไม่ชัดเจนคืออะไร เราเห็นภาพโฟลสโตซินตอนปลายนะครับ มาจนกระทั่งถึงโฮโลซีนตอนต้น มาจนกระทั่งถึงประมาณสัก 7,000 ปี ถ้าผมจำไม่ผิดนะครับ เราพอจะเห็นแล้วว่า มีคน มีการต่อเนื่องเรื่องหินกะเทาะ เรื่องอะไรต่ออะไรต่างๆ พวกนี้เห็นนะครับ แต่หลังจากนั้นเป็นช่อง เป็น gap ของความรู้ถามว่า เกิดอะไรขึ้นกับพวกสังคมล่าสัตว์ที่เปลี่ยนไปเป็นสังคมเกษตรกรรม ตรงนี้ยัง blur อยู่ ยัง blank อยู่ นะครับ เกษตรกรรมเข้ามาจากไหนหรือเปล่าหรือว่าเกิดขึ้นในท้องถิ่นตรงนั้น พัฒนาขึ้นเองในพื้นที่แถบทางภาคเหนือหรือเปล่าหรือว่าเราเชื่อในทฤษฎีเดิมนะครับ ซึ่ง Chester Gorman เคยเสนอว่า ควรจะเป็น ecotone ซึ่งควรจะเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือในพื้นที่ค่อนข้างจะอดอยากนิดๆ นะครับ หรือว่าวันดีคืนดีถ้าเมื่อเราไปเจอหลักฐานเข้าว่า มีหลักฐานของการเกิดสังคมเกษตรกรรมขึ้นตรงนี้ การผลิตอาหารขึ้นในช่วงนี้นะครับทฤษฎีเดิมของ Chester Gorman ล้มปับเลยนะครับ ความอุดมสมบูรณ์นะครับ ไม่ได้ promote ให้สังคมล่าสัตว์คงอยู่ต่อไป อาจจะทำให้เกิดอะไรขึ้นสักอย่าง เพราะฉะนั้นภาพตรงนี้ในเรื่องของสังคมล่าสัตว์ เข้ามาได้อย่างไรตรงนี้ยังเป็นปัญหาอยู่ แล้วยังเป็น gap ใหญ่ ซึ่งผมบอกว่าตรงนี้เป็น ปัญหาใหญ่มาก เป็น issue ใหญ่มากในทางโบราณคดีว่าการผลิตอาหารของมนุษย์เกิดขึ้นมาทำไม เกิดขึ้นเมื่อไหร่ เกิดขึ้นมาเพราะอะไรนะครับ ตรงนี้ยังเป็นปัญหายังเป็นเครื่องหมายคำถามใหญ่มากอันหนึ่งตรงนี้นะครับ ทีนี้อีกอันหนึ่ง gap อีกอันหนึ่งเท่าที่ผมเห็นก็คือว่า ในช่วงโฮโลซีนตอนต้นถ้าเผื่อเรา assume ว่า มีสังคมเกษตรกรรมเข้ามาแล้ว มีเครื่องมือหินขัด มีอะไรต่ออะไรต่างๆ เข้ามานะครับ บ้านอยู่ตรงไหนเดี๋ยวค่อยพูดกัน เราเห็นเหล็กปรากฏขึ้นนะครับ จากเครื่องมือเหล็กในโลงไม้ สักริดไปไหนนะครับ อาจารย์สุรพล เคย remark ไว้เมื่อก่อนนี้นะครับว่า สักริดหายไปไหนในภาคเหนือ เราเชื่อกันอีกนั่นแหละตามทฤษฎีของ Chester Gorman ที่บ้านเชียงเหมือนกันว่า bronze เกิดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาแต่โบราณอะไรก็แล้วแต่เถียงว่ามาจากเมืองจีน หรือไทยให้จีน หรือจีนให้ไทย ไทยให้เวียดนาม หรือเวียดนามให้ไทย อะไรก็แล้วแต่นะครับ แต่ที่สำคัญอยู่ที่ว่า bronze

รศ.ศรีศักร วัลดีโกดม

ผมคิดว่าถ้าเรามองสังคมในมิติทางสังคมนะครับ ผมคิดว่าในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัฒนธรรมโลกศตวรรษที่ 20 กับวัฒนธรรมโลกศตวรรษที่ 21 มีอะไรที่แปลกๆ อยู่ คือว่าการสืบเนื่องของวัฒนธรรมโลกศตวรรษที่ 20 มาถึงตรงไหนใช่ไหมครับ อาจจะเรียกว่า culture lag ก็ได้ครับ ที่เลยเข้ามา ทีนี้เรายังไม่ได้อธิบาย แต่ว่าวัฒนธรรมนั้นเห็น continuity เพราะไปสัมพันธ์กับไอ้พวกเซรามิกส์ ซึ่งเป็น exchange แล้วแล้วสภาพอันนี้ เราจะไปบอกอันนี้เป็นสังคมเกษตรไม่ได้ ที่น่ากลัวมากก็คือ เวลาศึกษาโบราณคดี เราใช้โมเดลว่านี่สังคมแบบ foraging นะครับใช่ไหมครับ ซึ่งเคลื่อนย้ายแล้วมานายพรานอะไรทำนองนั้นนะ แล้วสังคมกสิกรรม แล้วมาสังคมอุตสาหกรรมนี่เป็นโมเดลที่เฮงซวยที่สุดเลยใช้ไม่ได้ในเมืองไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช่ไหมครับเลยนะครับ นักโบราณคดีคนใดก็ตามที่มาใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมันช่วยแตกจริงๆ เพราะว่านี่อุตสาหกรรมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งทำเกลือ และถลุงเหล็ก แหล่งทำเกลือ แหล่งถลุงเหล็ก ไม่ใช่แหล่งเกษตรกรรม เป็นแหล่งอุตสาหกรรม แต่ไม่ใช่อุตสาหกรรมแบบชนิดที่เป็น industrial revolution โครงสร้างจะต่างกัน เพราะฉะนั้นเช่นเดียวกันในภาคเหนือตรงนี้เป็นหุบเขาตรงนี้มีอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรของป่าทั้งสิ้นนะครับ รวมทั้งแร่ธาตุ อาจารย์ปฐมนถฤกษ์เองก็รู้ว่า มีเหล็กอยู่ดั่งยะเยะใช่ไหมครับ มีการ exchange ลงไป เพราะฉะนั้นการที่คนเหล่านี้มีของที่ออกไปนะครับไม่ได้เป็นสังคมการค้าหลัก แต่ link กับเมืองนะครับ เพราะฉะนั้นหลักฐานอันนี้ชัดเจนในสมัยพระนารายณ์นะครับ ซึ่งว่าเมื่อพระนารายณ์ยกกองทัพไปตีเมืองเชียงใหม่นะครับ พอถึงตากนี่จะต้องมี negotiate กับพวกลัวะ เพราะขึ้นไปตรงนั้น ขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ไม่ได้ต้องทำพันธมิตรกับลัวะ เอาลัวะนี้มาทำสาบานกัน แล้วลัวะมีตำแหน่งเมือง พระยาพรหมคีรี พระยา

อินทรี ไร่ดำแห่ง พรหมศิริ อินทรี อยู่ระหว่างสองฝั่งน้ำ ชิกสาละวิน หรือชิกแมปิง เพราะฉะนั้นภาพของคนเหล่านี้ ไม่ได้เป็น barbarian อย่างที่เราคิดหรือมี exchange กับข้างล่าง แล้วบางทีสัมพันธ์ในแง่ทางพุทธศาสนานะครับ เมื่อก่อนอาจารย์ปฐมฤกษ์บอกว่าเป็นพุทธจริง แต่ไม่ใช่เป็นพุทธแบบพื้นที่ราบนะครับ เขาจะผสมคืออยู่ครึ่งเป็น magical religion believe มากกว่าที่จะเป็นพวกพุทธศาสนาที่เป็นพิธีกรรมที่บริสุทธิ์ เพราะจะมีเรื่องของไสยศาสตร์มาก แล้วปัจจุบันพวกกะเหรี่ยงเองเปลี่ยนเป็นพุทธก็ไม่ได้เป็นพุทธที่แบบที่เกิดขึ้นจะชน โดยใช้สัญลักษณ์ของมอญอย่าง ยกตัวอย่าง อย่างเป็นลัวะ ลัวะที่สมัยของท่านสนธิ พุทธถึงหลักบ้าน เสา

อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต

อินทิลหรือครับ อินทิลเปลี่ยนไปกลายเป็นหลักเมืองก็ได้ครับ แล้วบางทีก็กลายเป็นวัดก็ได้ ปัจจุบันกะเหรี่ยงในเขตราชบุรี เปลี่ยนเสาหลักบ้านเป็นเสาหงส์ พอเสาหงส์เมื่อไหร่กลายเป็นพุทธทันทีเลย เสือบ้าน

อ.ศรีศักร วัลลิโภดม

ครับเปลี่ยน เวลามันเปลี่ยนจะเปลี่ยนไปลักษณะอย่างนั้นครับ เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมที่อยู่ชายขอบอันนี้ รับกับวัฒนธรรมที่อยู่ส่วนกลาง แล้ว exchange กันไป เพราะฉะนั้นปัญหาอันนี้จะมาถึงจุดหนึ่งว่า ทำไมถึงมีเซรามิกส์เยอะเหลือเกินนะครับ แล้วเซรามิกส์ที่ไปฝังในศพนั้นเป็น wealth นะ เป็นความมั่งคั่งของคนตรงนั้นนะครับ แสดงสถานภาพของแต่ไม่ใช่สังคมธรรมดาครับ ผมว่าโดยเฉพาะจุดนี้จะ link กับงานของอาจารย์รัศมีกับที่อื่นก็คือ เมืองแพม ที่ผมสนใจ เพราะเจอพวกเซรามิกด้วย คุณสปีดก็คงจะพบว่าแหล่งอย่างนี้ตั้งเยอะตั้งแยะนะครับ ไม่ได้ isolate อย่างที่เราคิดหรือ และลักษณะสังคมก็ไม่ใช่แบบไอ้แบบที่เป็นเกษตรกรรมธรรมดาแน่ละ slash and burn มีการเคลื่อนย้ายมี แต่ว่าจุดที่เป็น sedentary เขามี โดยเฉพาะแหล่งของพิธีกรรมนะครับ แหล่งพิธีกรรมนี้ fix แน่ๆ โลงศพนั้นก็แหล่งพิธีกรรมที่ fix แต่ขณะการอยู่นี้อาจจะเคลื่อนย้ายไปตามฤดูกาล แต่ถึงเวลาจะต้องมาอยู่ตรงนี้ เพราะเป็นที่ศูนย์กลางของ community

ผศ.ดร.รัศมี : ไม่ทราบมีท่านไหนที่อยากจะเสนอความเห็นเพิ่มเติมไหมคะ อาจารย์สายนัดคะ

อ.สายนัด ไพเราะญัตร์

ภาควิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขอบคุณครับ ผมสายนัด ไพเราะญัตต์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นะครับ ก็ดู ได้คุยกับอาจารย์รัศมี มาหลายรอบนะครับ ติดตามงานมาก็รู้สึกลงไปไกลนะครับ ไปไกลจนกระทั่งรู้สึกว่าตัวเองไม่ค่อยรู้เรื่องแล้ว โบราณคดีนะครับ ไปไกลมากนะครับ แล้วก็ขอชื่นชม ส่งที่ชื่นชมที่ขยันไม่ไข่ว่าวิชาการลึกซึ้งขนาดไหนนะครับ

แต่ว่าสิ่งที่อยากจะบอกว่า การวิจัยครั้งนี้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ขึ้นมาอย่างหนึ่งนะครับ อย่างท่านอาจารย์บนเวที อาจจะบอกว่าเป็นเรื่องของสหวิทยาการ แต่ผมอยากจะเรียกว่า เป็นการสร้างชุมชนใหม่นะครับ เป็นการสร้างชุมชนใหม่เป็นชุมชนโบราณคดีนะครับ ชุมชนโบราณคดี แต่ว่าอาจจะยังเป็นชุมชนของคนกลุ่มน้อยอยู่เป็นชนกลุ่ม

น้อยซึ่งมีความรู้แบบสมัยใหม่นะครับ คือในส่วนหนึ่งสำหรับนักวิชาการสมัยใหม่ แต่ว่าถ้าจะให้ดีกว่านี้นะครับ อยากจะให้สร้างขยายชุมชนนี้ให้ใหญ่ขึ้นนะครับ เราสร้างชุมชนสำหรับนักวิชาการสาขาอื่นๆ ให้มาอยู่ในชุมชนโบราณคดี วิธีการโบราณคดี ซึ่งปัจจุบันผมกำลังทำในลักษณะที่เรียกว่า โบราณคดีชุมชน นะครับ แต่ว่าเป็นอีกกลุ่มหนึ่งนะครับ คนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นคนกลุ่มล่างนะครับ เป็นคนกลุ่มล่าง คือชาวบ้าน แต่คนกลุ่มบนผมก็เรียกว่า ชาวบ้านเหมือนกัน สาขาอื่นๆที่เขา เมื่อวานนี้ก็หลายท่านที่ขึ้นมาก็ออกตัวกันตลอดเวลว่า ต้องขอออกตัวก่อนว่า ไม่ใช่นักโบราณคดี ไม่มีความรู้เรื่องโบราณคดี แต่ว่าจริงๆแล้วทุกคนสามารถจะเรียนรู้ได้ แล้วก็เข้ามาเกี่ยวข้องกันได้ นะครับ ซึ่งท้ายที่สุดจะเกิดลักษณะที่เรียกว่า ที่อาจารย์ศรีศักรบอกว่าลดอัตตานั้นนะครับ ซึ่งจริงๆอันนี้ผมคิดว่า งานวิจัยทั้งหลายควรจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อย่างนี้ขึ้นมา วิชาการจะไปแค่ไหนอย่างไรรันนั้น ผมคิดว่าอันนั้นไม่ใช่สาระสำคัญเท่าไร สำหรับสังคมปัจจุบัน สาระสำคัญที่ควรจะต้องเกิดขึ้นก็คือว่า คนรู้จักกันมากขึ้น คนเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหมอ ไม่ว่าจะเป็นทันตแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ถ้ารู้จักกันมากขึ้น เอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น จริงๆแล้วไม่ต้องรู้อะไรมากมายหรอกนะครับ ผมว่า สังคมก็มีความสุข ที่นี้สิ่งที่อยากจะให้เกิดต่อเนื่องจากชุมชนตรงนี้ ขยายต่อไปอีกนะครับ สกวนะครับก็จริงๆก็มีฝ่ายชุมชนนั้นนะครับ มีฝ่ายชุมชนนะครับ นอกจากจะสร้างชุมชนทางวิชาการ ซึ่งเป็นตรงนี้ผมคิดว่าเป็น impact ที่มีคุณค่ามากนะครับ ต่อไปก็คือว่าทำอะไรที่จะสร้างสนับสนุนที่จะให้เกิดงานวิจัยในลักษณะที่ว่าไม่ใช่เกิดชุมชนเฉพาะนักวิชาการหรือชนกลุ่มน้อยที่มีความรู้ แต่ว่าขยายชุมชนเชื่อมเอาระหว่างคนที่มีความรู้มากอย่างนี้ลงไปหาชาวบ้านจริงๆมากขึ้น ซึ่งจะเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ชุมชนที่ใหญ่ขึ้นๆแล้วเราจะได้อะไร อย่างที่อาจารย์ศรีศักรพูดถึง tourism พูดถึงการพัฒนาตรงนี้สำคัญมากนะครับว่าสิ่งที่อาจารย์ศรีศักรกับคณะได้ค้นพบ เราได้ 2-3 อย่าง หนึ่ง คือ ความรู้ จริงๆแล้วความรู้ ก็มีคำถาม ความรู้ชุดหนึ่งสร้างคำถาม สร้างความไม่รู้อีกมากมายนะครับ ซึ่งต้องวิจัยต่อ แต่สิ่งที่ค้นพบก็คือว่า พบทรัพยากร พบแหล่งโบราณคดีมากมาย เยอะแยะมากมายเลยทั้งถ้า ทั้งอะไรต่างๆ ใต้ดินนี้แหละครับที่มันเป็นปัญหาว่าแล้วจะทำอะไรกับมันต่อ O.K. วิจัยนะ นักวิชาการก็อยากวิจัยต่อ แต่ว่าใช้เวลาเท่าที่ อาจารย์ศรีศักรมีชุดมา 1 แห่ง 2 แห่งนี้ก็ทำไปอีก 5, 6 ปี วิเคราะห์ แต่ว่าอีกเป็นร้อยๆแห่งนี้จะทำอย่างไร จะหาคนมาช่วยอย่างไร หรือว่าจะรักษาได้อย่างไร เพราะอะไรเพราะว่าเรื่องคน วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คนปัจจุบันอีกจำนวนมากมาหมาดมาหาศาลนะครับ นอกเหนือจากพวกเราที่อยู่ในห้องนี้ ในปางมะผ้าเองนะครับ ชุมชนปัจจุบัน คนปัจจุบัน วัฒนธรรมซึ่งเขาใช้พื้นที่อยู่เขา exploit พื้นที่ใช้ไม้ ใช้ที่ดิน ใช้น้ำอะไรต่างๆ ล้วนแต่ไปมีผลกระทบต่อแหล่งโบราณคดี ที่อาจารย์ศรีศักรมีสำรวจพบ ถ้าเราจะรอว่าพวกนักวิชาการของเราจะไปทำเองทั้งหมด คงไม่เหลือแล้วครับ คงจะขุดกันไปเรื่อยๆ อย่างที่คุณจอห์นบอกว่า ring ditch ก็จะมาอยู่ตาม river city อะไรต่างๆหรือไปต่างประเทศถึงเวลานั้นเราก็อะไรไม่ได้แล้วนะครับ ในทางวิชาการก็ไม่เหลืออะไรแล้ว ตรงนี้ก็อยากจะคิดว่า งานตัวอย่างของงานวิจัยชุดนี้ นอกจากสายวิชาการที่จะไปลึกไปอีกในสาขาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโลงไม้ หม้อ 3 ขา environment ต่างๆ อาจจะฝากไว้อีกรอบหนึ่ง ควรจะมี part หนึ่งในการที่จะจัดการอย่างไร ใช้งานวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อนในการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีเหล่านี้ะครับ โดยที่ดึงเอาคนอื่น ๆ คน ทั้งในพื้นที่ ชาวบ้าน ชาวเขา ข้าราชการ หมอ ผู้ว่าฯ ใครต่อใครในท้องถิ่นนั้นๆเข้ามาร่วมทำงานโบราณคดีด้วย อันนี้ก็จะสร้างชุมชนใหม่ ชุมชนที่ใหญ่ขึ้น แล้วคนเหล่านี้ก็จะรู้เรื่องของเขามากขึ้นนะครับ แล้วก็เขาก็จะช่วยในการที่จะจัดการดูแลรักษานะครับ รวมทั้งไปถึงเรื่องให้เขารู้เรื่องวงปีไม้ ความสำคัญของต้นไม้ ความสำคัญของ pollen environment ต่างๆ เพราะฉะนั้นจะโยงไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย อนุรักษ์ป่าไม้ด้วย อนุรักษ์ดินน้ำด้วยนะครับ แทนที่เราจะไปใช้ในเรื่องของออกกฎหมายบังคับบีบบังคับระหว่าง 2 กระทรวง กระทรวงทรัพยากร กับ กระทรวงเกษตร ทะเลาะกันยังไม่รู้ว่าใครมีอำนาจที่แท้จริง เกิดปัญหาเรื่องของ accessibility การเข้าถึง

เข้าไม่ถึงนะครับ ตรงนี้ปัญหาเยอะแยะมากมายนะครับ อย่างๆ ที่ทีมอาจารย์รัศมีอาจจะเข้าถึง เพราะว่าเราเป็นนักวิชาการขออนุญาตกรม โฉนด กรมนี้ไม่มีปัญหา แต่จะอย่างไรกับชาวบ้านเขาเข้าถึงด้วยนะครับ ก็ฝากทาง สกว. ด้วยว่างานชุดนี้นอกจากจะตั้งศูนย์ตลอดชีวิตอย่างที่ท่านอาจารย์ปฐมฤกษ์ เสนอเมื่อวานแล้วนะครับ ในศูนย์นั้นนะ ควรจะเป็นศูนย์การพัฒนาด้วยนะครับ ผมฝากไว้เท่านี้ครับ

ผศ. ดร. รัศมี : ขอบคุณค่ะ

จอห์น สปีต

ผมเห็นด้วยนะครับ ครั้งแรกนะครับ ที่เราวิจัยเรื่องถ้ำนะครับ ได้เจอปัญหาอย่างนี้ เราหาถ้ำเป็น 200 แห่ง บางแห่ง ความสวยงามระดับโลกมีโลงศพผีแมน มีหลักฐานโบราณคดีที่น่าสนใจครับ เป็นทรัพยากรที่เป็นระดับอะไร สมบัติของโลก ของอย่างน้อยแห่งชาตินะครับ แล้วก็หลังจากโครงการนี้เราได้ยื่น สกว. จะทำหนังสือเกี่ยวกับถ้ำ แล้วก็ไม่ได้ลงทุนเกี่ยวกับการอนุรักษ์นะครับ ถ้าผีแมนอยู่ในสภาพ อย่างเก่าอย่างเดิม ใครก็เข้าไปฟันไปเผาได้ไม่มีรู้ ไม่มีใครไม่มีการสอนชาวบ้าน ชุมชนเรื่องความสำคัญของถ้ำครับ ผมกลัวที่หลักฐาน เขาทำหนังสือแบบนี้จะมีอะไรในถ้ำ จะมีลูกปิด เราได้มี จะมีวงศ์แล้ว จะบอกทุกสิ่งทุกอย่างแล้วก็ไม่มีอะไรที่จะป้องกันคนที่ทำลายนะครับ แล้วก็ผมเห็นด้วย สำคัญมากนะครับ เพราะว่า stake holder ใช่ว่า ป่าไม้ จะไม่แน่นอนนะครับ อำเภอก็ก๊วยไปย้ายมา ชาวบ้าน ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่นะครับเป็น stake holder จริงๆ ที่เขาจะสนใจที่จะมีอำนาจ ที่จะ มี ที่จะเป็นไปได้ ที่จะอนุรักษ์ไว้ดูแลได้ทั้งหมดนะครับ

ผศ. ดร. รัศมี ชูทรงเดช

ขออนุญาตร่วมวงด้วยนะคะนิดหนึ่ง แล้วก็จะได้เรียนเชิญ ท่านผู้อำนวยการ สกว. เพราะท่านจะต้องไปปฏิบัติงานอื่นงานหนึ่งที่ครบรอบ 10 ปี สกว. นะคะ คือจริงๆ ถ้าถามความเห็นส่วนตัว ในเรื่องของการทำโครงการวิจัยอันนี้รู้สึกอย่างไร ก่อนข้างจะหนักใจมาตั้งแต่เริ่มต้น พอได้ทำ เหมือนเราเริ่มแบกก้อนหินนะคะ กำลังนึกว่าจะปลดระวางได้แล้ว ความหนักใจเกิดจากขณะที่เราทำงาน กระบวนการ การเรียนรู้ในลักษณะของการทำงานลงพื้นที่ที่ไม่ใช่คนไทยนะคะ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เราทำงาน คนพูดต่างภาษา อย่างเราทำงานที่บ้านไร่ แหล่งโบราณคดีบ้านไร่เป็นแหล่งที่ชุมชนไม่มีการพูดภาษาไทย พูดได้ก็พูดเป็นคำๆ แล้วก็หมู่บ้านนั้นก็ถือเป็นหมู่บ้านไทยใหญ่ มีม้ง แล้วก็ชุมชน เพราะฉะนั้น หนึ่งก็คือเวลาที่เรามาทำงาน เรามีปัญหาส่วนหนึ่งในเรื่องของการสื่อสาร แล้วเราเหมือนกับเราเข้าไปในโลกหนึ่งเลยไม่เหมือนกับไทยภาคกลาง หรือภาคใต้ หรือว่าภาคอื่นๆที่เคยทำงานมาด้วย อันนี้ก็เป็นตัวตั้งอันแรกแล้วที่เราจะอย่างไรเวลาที่ทำงาน สอง ก็คือขณะที่ทำงานไปนะคะ ชุมชนหลายแห่งที่เราเข้าไปทำงานเข้มแข็งมากคะ โดยเฉพาะชุมชนเมืองแพม จริงๆแล้วในบรรดาที่ปางมะผ้าทั้งหมด ชุมชนที่มีความเข้มแข็งก็จะเป็นชุมชนกะเหรี่ยงเมื่อเทียบกับก็ถือว่า ชุมชนไทใหญ่ ความเข้มแข็งของชุมชนค่อนข้างจะน้อยลง เราในเรื่องของเศรษฐกิจเป็นหลัก นี่จากประสบการณ์ที่ทำงานมานะคะ พอเราเข้าไปสำรวจชุมชน เราเคยโดนล้อมเลยนะคะ แล้วก็จะต้องมาบอกอาจารย์ที่ สกว. บอกว่าอาจารย์คะเราโดนล้อมนะคะ ล้อมก็คือล้อมกรอบทั้งยกมาทั้งหมู่บ้านเลย แล้วบอกคุณมาทำไม เข้ามาทำอะไร ในโบราณสถานแห่งนี้ของเขา ตรงนั้นเป็นโบราณสถานที่เป็นเขาเรียกว่าวัดเก่าของถ้ำนะคะ ก็นึกในใจว่าเอ๊ะเราจะทำอย่างไรดิเนะ แบบเป็นอุปสรรคระหว่างที่เราทำงานเกิดขึ้นทุกกระบวนการเลยนะคะ พอเข้าไปปั๊บเราก็ใช้เวลาในการที่เราพบว่าการทำโบราณคดีโดยตรง ก่อนหน้านั้นสมมุติเราสำรวจแล้วกาญจนบุรี ไม่เคยมีปัญหาเลยนะ ก็เข้า

ไปหาหมู่บ้าน หาผู้ใหญ่บ้าน หาพระ หาคะไรก็ทำงานก็ค่อนข้างจะ smooth ในแง่ของการทำงานในพื้นที่ตรงนี้ อันแรกหลังจากที่ทำงานไปแล้ว ปีกว่า 2 ปี เราเพิ่งรู้ว่าอันหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ได้ก่อนลงพื้นที่ก็คือ ทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆนะค่ะว่าเขาเป็นอย่างไร ถ้าเราเข้าไปเหมือนกับเราเป็นคน ที่รู้แล้ว ฉะนั้นจะต้องโอ้รู้หมด โอ้นี่คืออะไร เราเข้าพื้นที่ไม่ได้ค่ะ เราจะต้องไปทำความเข้าใจกับเขาพอสมควร ในการที่จะแนะนำให้เขาเห็นว่าเราเข้าไปแล้วเจตนาเราคืออะไร และการความรู้ที่เราได้มาหรือสิ่งที่เรากำลังพยายามที่จะทำ จะต้องกลับไปสู่เขา อย่างเรื่องของเมืองแพม พ่อหลวงของเขากังวลมากนะค่ะก็คือว่า อย่างพระหรือว่าเครื่องถ้วย อย่างหมิง ที่เขาเจอ และเป็นประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านเขา บังเอิญเข้ามาถึงในจุดที่เขาไม่รู้จริงๆ เขาก็เลยให้เราดูของ และเขาก็ แต้นันใช้เวลา 3 ปีนะค่ะ เข้ามาปีที่ 4 ที่เราใกล้จะจบโครงการแล้วเขาถึงจะเอามาให้เราดู และเขาก็เราก็ออเรา ทำเสร็จ แล้วเขาก็เอาไปบอกเขา ถ่ายรูปเสร็จ ต่อรูปให้ แล้วก็พอให้อาจารย์ทางนี้ที่เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ศิลปะบอก เราว่าอันนี้สมัยไหน อะไรอย่างไร แล้วพยายามที่จะรายงานวิจัย เราก็เอาไปให้เขา ให้เขาให้กับชุมชน เขาเชื่อว่าเรา ไม่ได้ เราไม่ได้ไปแล้วทำเสร็จแล้วเรากลับค่ะ การทำงานครั้งนี้ทำให้เราเห็นว่า เราต้องไปช้าแล้วช้าอีกนะค่ะ การเป็นกระบวนการทำงานที่ไม่ง่าย ทำให้การทำงานในพื้นที่ตรงนี้ไม่ง่ายเหมือนกับที่อื่น และอีกอย่างที่สำคัญก็คือว่า เขาสนใจอย่างกรณีของเมืองแพมสูงมากเลยนะค่ะ ความสนใจของเขาเมื่อเรา อันหนึ่งที่ทำงานร่วมกันในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ ก็คือว่า หลังจากที่เราได้โครงการถ่านะค่ะ ซึ่งโครงการเดิมก็เกิดกระบวนการอันหนึ่งก็คือ การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของถ่าน ซึ่งเกิดมาก็ไม่เคยทำ action research นะค่ะว่า โบราณคดีเราก็ไปขุด แต่เราก็ไม่เคยรู้เลยว่าวิธีการที่จะทำโดยที่ชาวบ้านเป็นคนทีคิดทุกอย่าง ว่าเขาต้องการอะไร จากชุมชนของเขาเราไปก็ไปนั่งฟังเขาจะนะค่ะ แล้วเราก็โดนเขาว่าว่าพวกเรา ก็คือ เป็นพวกที่เขาไปแล้วก็เอาไปเลย แล้วก็ไม่เคยที่จะคืนอะไรที่เป็นความรู้ให้กับเขาเลย และไหนหละคือความรู้ ผอ.ของสกว.ก็คือฝ่าย 3 ฝ่าย 4 เราก็ไปนั่งระดมความคิดก็โดนอย่างนั้นนะค่ะ คอกหนักกันกลับมาจะนะค่ะ ที่เรารู้สึกว่านั่นเป็นสิ่งที่ใหม่ เป็นประสบการณ์ใหม่สำหรับตัวเองเหมือนกันว่าแล้วเราจะทำอย่างไร หมายถึงว่า แล้วเขาก็อยากรู้ ปรากฏว่าสิ่งที่เขาอยากรู้ก็คือว่าความล่มสลายของชุมชนเขาหลายอย่าง เรารู้สึกว่าเราไม่พูดอีกแล้ว เราไปในฐานะที่เราเป็นนักเรียนแล้วนะค่ะ ตอนแรกเรานึกว่าเราอยู่ในพื้นที่ตรงนั้น พอเราไปอีกที ในวงนี้ต้องเป็นนักเรียน ก็คือ เราฟังเขาทุกอย่างเลยนะค่ะ นั่นคือ กระบวนการ 4 ปี ปีนี้ก็คือปีที่ 5 ที่เพิ่งรู้ว่าเราจะต้องทำอย่างไร กับ การที่เราทำงานตรงนี้ ซึ่งไม่ใช่กว่าจะรู้ตรงนี้ก็คือ ถูกลงสอนโดยชุมชนนะค่ะ แล้วก็เพื่อนที่เป็นนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยอื่นอย่างเช่นมหิดล หรืออาจารย์จากสถาบันราชภัฏ ซึ่งเขาทำระบบที่เขาคิดก็ไม่ได้รู้เลยว่า mind mapping ว่าคิดอย่างไร แผนความคิดของคนออกมาเป็นอย่างไร ซึ่งประสบการณ์ที่มีประโยชน์มาก แล้วก็ทำให้โลกทัศน์ในการทำงานวิจัยเปลี่ยนไปเลยนะค่ะ ในแบบที่เราเคยคิดว่าเราจะทำอะไร อย่างนักโบราณคดีโดยตรงนะค่ะ การทำงานที่แม่ฮ่องสอนทำให้เปลี่ยนวิธีการ ไปเลยนะค่ะ เพราะนั่นการทำงานก็คือทุกคนก็ต้องมาคิดร่วมกัน ปัญหาาร่วมกัน เมื่อแก้เสร็จแล้วเราจะทำอย่างไรต่อไป เราจะช่วยกันตอบปัญหา เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือว่า วิชทั้ง 3-4 วิชารวมทั้งสาขาอื่นๆนะค่ะ ไม่ว่าจะเป็น DNA นี่ก็ไปชักชวนอาจารย์นักช้นนะค่ะ ให้มาช่วยทำหรือว่าทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือว่านักธรณีวิทยาที่มานำการเข้ากันทำงานเป็นทีม ก็คือเกิดจากเราสร้างความสนใจที่ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตรงนี้

และความยากอีกอย่างหนึ่งก็คือว่าในแง่ของวิชาของตัวเองคือโบราณคดี แล้วสอนวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องของ การปฏิบัติ พอไปทำงานเรารู้เลยว่าทฤษฎีของวิชาโบราณคดีปฏิบัติใช้ไม่ได้เลยนะค่ะ แต่ความน่าสนใจของตรงนี้ก็เกิดขึ้น พร้อมๆไปกับความเศร้า ในตอนที่ทำตอนนั้น ก็คือว่าแล้วเราจะแก้ไขปัญหายังไง ซึ่งในตำราไม่สอนเราเลย แล้วก็ ไม่รู้จะถามใครด้วย เพราะว่าแต่ละคนเชื่อว่าเพื่อนนักโบราณคดีหลายคน ก็คงมีประสบการณ์ที่ต่างกัน ตัวอย่างที่ชัดเจนอาจจะเป็นเรื่องโบราณคดีได้นำ ทำอย่างไรที่ไปทำงานโบราณคดีได้นำโดยไม่ได้อุปกรณ์ที่ครบเหมือนกับต่างประเทศที่ 100 เปอร์เซนต์ ซึ่งจริงๆ ตรงนี้เป็นจุดสำคัญที่อยากจะคุยกับเพื่อนนักโบราณคดีด้วยว่าเราจะสร้างอะไร

ที่เป็น methodology ซึ่งเป็นพัฒนาการในวิชาชีพของเราที่เกิดขึ้นโดยนักโบราณคดีไทย และเราสร้างความรู้นี้ด้วยกัน นี่เป็นส่วนหนึ่งของความสนใจส่วนตัวนะคะ

ท้ายนี้ การทำงานของโครงการนี้ยอมรับจริงๆว่าเหมือนกับเริ่มต้นเรียนหนังสือใหม่ เหมือนเริ่มตั้งไข่และเดินเตาะเตาะใหม่ ได้บอกลูกศิษย์ที่ทำงานร่วมกัน ซึ่งรวมทั้งนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนนะคะ โดยส่วนตัวคิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมงาน เป็นเจ้าของโครงการเท่ากับตัวเอง ตัวเองทำหน้าที่อย่างเดียวยังคือการให้งานเดิน มีความคล่องตัว และทุกคนก็ถือเป็นหัวหน้าโครงการแบบเดียวกันเรา ทุกคนรู้สถานการณ์ความเป็นไปของการดำเนินงานเท่าๆ กัน เพราะฉะนั้นต้องขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานในทีมทุกคนเป็นอย่างมาก และความสำเร็จของการทำงานคือความสำเร็จของวิชาชีพ/ศาสตร์ของเราทุกคน ทั้งหมดคือสิ่งที่อยากจะถ่ายทอดประสบการณ์ให้ฟังค่ะ

รศ.ศรียศกร วลิตโกดม

ผมเตือนนิคหนึ่งนะคะว่า เวลาที่จะยุ่งเกี่ยวกับคนในปัจจุบันนี้ ระวัง sensitive มากการที่จะเอาของอันนี้ไปทำอะไรระวังนะคะ เพราะว่าจะเป็นเรื่องสถานการณ์ เพราะฉะนั้นการสร้างอะไรให้คนท้องถิ่น จะมีคนอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่ง คือ พวกผู้ประกอบการทั้งหลาย เพื่อหวังผลประโยชน์สูงเลย เอาไปจัดการประโยชน์ได้ รวมทั้ง อบต. อะไรต่างๆนี้มากมายไปหมดเลย อุบไปเลยนะคะ แต่คนชาวบ้านส่วนใหญ่ เขาจะไม่ได้ะนะคะ เพราะฉะนั้นต้องระวัง ต้องทำให้ละเอียดก่อนก่อนที่จะให้เขาจัดการตรงนี้นะคะ ต้องมีการศึกษาให้เข้าใจ อันนี้ที่ผมพูดตั้งแต่ตอนแรกแล้วว่า ข้อมูลทางด้านสังคม ไม่พอในด้าน ethnicity ในด้านท้องถิ่นที่ยังไม่พอ ต้องอย่าเพิ่งไปสนใจ ชูไปก่อน แล้วค่อยๆทำแล้วว่าจะวางแผนอย่างไร แต่ว่างานอันนี้จุดดีก็คือว่า เราสามารถเอาผลงานโบราณคดี สร้างสำนึกร่วมเขาได้ ถ้าสร้างสำนึกร่วมเขาได้ สามารถให้คนในท้องถิ่นรู้ว่าอันนี้เป็นของเขาแล้วกันแล้ว นี่คือปัญหา ก็จะไม่ให้คนเอาผลประโยชน์ไปใช้ได้ ถ้ารีบรุดไปทำ เมื่อไหร่เรียบร้อยเลยคะต้องระวัง เพราะฉะนั้นจะต้องค่อยๆเข้าไป มีอะไรค่อนข้างที่จะละเอียดอ่อน ทำเป็นระบบเสียก่อนดีกว่า แล้วค่อยมา work ดีกว่า เราจะจัดการอย่างไรตรงนี้

อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต

ผมขออนุญาตเตือนนะคะ คือเมื่อที่ อาจารย์ศรีศมีพูดขึ้นมาว่าถูกล้อม ผมได้ยินแล้วผมก็แอบยิ้มนิดใจ คือ ไม่ใช่จิตใจว่าอาจารย์ศรีศมีถูกแก๊งนะคะ ไม่ใช่ถูกว่าสมน้ำหน้าไม่ใช่อะไรแบบนั้นนะคะ แต่ว่าที่ยิ้มใจ เพราะเห็นว่าก็คือเขาทำอย่างนี้ก็แสดงว่าเขาเริ่มเห็นความสำคัญ เขาเริ่มเห็นค่า ว่าเขามีอะไรอยู่ในบ้านเขาในเมื่อคนคิดว่าเป็นของเขาเขาดูแล นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีมาก แต่ต่อไปเราจะสานอย่างไร เป็นอีกเรื่องที่ต้องร่วมกันไกลมากในเรื่อง participation นะคะ ที่จะเข้ามาแต่เป็น sign อะไรบางอย่างที่ดี

ท้ายนิคหนึ่งผมอยากเตือน คือ ไม่ใช่เตือน แต่ว่าอยากจะฝากไว้หนึ่ง ข้อสังเกตไว้อีกหนึ่งนิคหนึ่ง คือ ปัญหา chapter สุดท้าย ของ interdisciplinary นะคะ ผมเห็นมา 2-3 โครงการ เท่าที่ผมเคยมีประสบการณ์เข้าร่วมด้วย นะคะ คือหลังจากที่ทำกันมาสักพัก ระยะเวลาหนึ่งหลัง นะคะจะมีปัญหาเรื่องผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆนะคะ คือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เราก็ต้องพูดต้องเข้าใจว่า เรามีผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆแต่ละสาขา ท่านก็มีงานประจำของท่าน ท่านมีความสนใจส่วนตัวของท่าน แล้วก็มีวิถีชีวิตส่วนตัวของท่านด้วยคือพูดง่ายก็จะเป็นไปเป็นแพ้วตลอดกันแล้วทำงาน 10 ปี ครับ ผมคิดว่าเป็นเรื่องยากมาก มันมี limit นะ limit ตรงนั้นอยู่ตรงไหนนะคะ ที่นี้ แม่ของผู้ช่วยนักวิจัยก็เหมือนกัน นักศึกษาที่เข้ามาช่วยวิจัยก็เหมือนกัน ก็คือว่า นักศึกษา ก็ต้องจบ เขาจบแล้วเขาก็ต้องมีชีวิตส่วนตัวของเขาแล้วเขาจะไปหากินอะไร เขาจะเรียนต่อของเขา เขาจะไปหางานของเขา มารวมเป็นแพเป็นมัด

ไว้อีก 10 ปี เขาไม่ไหวเหมือนกัน อันนี้คือ chapter สุดท้าย ของงาน interdisciplinary จะลงตรงไหน จะลงอย่างไร หรือจะใช้วิธีที่จะค่อยๆ ถ่ายโอนให้กับคนในรุ่นที่สองต่อไป ผมฝากไว้เท่านี้ละครับ

ผศ.ดร.รัศมี : ก็จะขอบคุณค่ะ ในส่วนที่ chapter สุดท้ายที่อาจารย์คิดว่าจะต้องฝากไว้ ก็คงจะต้องเรียนเชิญท่าน ผู้อำนวยการสกว. นะคะ ท่าน ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง นะคะ มากรุณาช่วยมองด้วยว่าท่านคิดอย่างไรกับ chapter สุดท้าย 10 ปี แบบเดียวกันนี้ อาจารย์นาฏสุดา กับอาจารย์สุภาพร ก็คงไม่ยากอยู่ร่วมกับคิฉินนะคะ รวมทั้งเด็กๆ เขาก็คงอยากจะมีชีวิตของเขา ที่ไปตามทางกันนะคะ ขอเรียนเชิญอาจารย์

ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ขออนุญาตตรงนี้ก็แล้วกันนะครับ ตอบคำถามสุดท้ายก่อนแล้วกันนะครับ การวิจัยแบบสหวิทยาการ ผมได้ยื่นท่านผู้รู้ท่านหนึ่งบอกว่า จะทำได้ดีก็ต่อเมื่อมีความรู้แม่นในวิทยาการใดวิทยาการหนึ่งแล้ว ก็ขยายออกไปเป็นสหวิทยาการ คือ ต้องเข้าใจ methodology ทั้งเชิงเฉพาะ subject ของตัวเอง แล้วก็เข้าใจ methodology เชิง interdisciplinary ด้วย ในระยะต่อมาถ้าคนชนิดนั้นนะครับ ไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องว่าจะอยู่กันตลอด 10 ปี 20 ปี เพราะว่าส่วนหนึ่งเขาจะมีงานของเขา นะครับ อีกส่วนหนึ่งก็จะมาทำร่วมกันเป็นแพ ไม่ใช่ full time คือ แพไม่ใช่ full time แยกเอาผูกกันเป็น season นะครับ เป็นแล้วแต่จังหวะได้ใช้ไหมครับ ในบางช่วงก็แยกออกไป ต่างคนต่างพายน่าจะเป็นอนาคตที่ยั่งยืน และผมคิดว่าในวิธีการบริหารจัดการ เขาจะเป็นอย่างนั้นนะครับ ก็คือว่า จะมีงานประจำที่เรียกว่าเป็น functional work ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็น project type จะแยกย้ายกันไป กลับมาทำอีกอันหนึ่งร่วมกันไหมอะไรทำนองนั้นนะครับ ไม่ทราบอันนี้เป็นทางเลือกหนึ่งได้หรือเปล่าครับ

ผมอยากจะขออนุญาตเลยไปเลยว่า หลังจากที่ได้ฟังในช่วงสั้น 2 ชั่วโมง นี้แล้ว ก็เห็นว่าเรากำลังเกิดนักวิชาการพันธุ์ใหม่ขึ้นอย่างที่ว่าอาจารย์รัศมีได้พูดถึง เป็นนักวิจัยเรื่องโบราณ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความเชี่ยวชาญเฉพาะทางต่างๆ กัน แล้วก็มีความเข้าใจทั้งในเรื่องของตัว subject โดยเฉพาะมีความเข้าใจในเรื่องของสหสาขา แล้วก็มีความเข้าใจในเรื่องการทำงานร่วมกับชุมชนด้วย ซึ่งที่อาจารย์รัศมีเล่าตอนสุดท้าย ผมประทับใจมากนะครับ เป็นประสบการณ์หรือเป็นความรู้ที่จะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่ได้ทำจริง แล้วก็ต้องทำจริงนานพอสมควร 4 ปีนี้ อาจจะนานพอแล้วใช่ไหมครับ อาจารย์พูดได้ดีมาก ผมก็ทำงานในทำนองนั้นอยู่ประมาณ 4 ปี แต่ว่าอาจจะไม่ได้ใกล้ชิดถึงขนาดที่จะเข้าไปดูล้อมอย่างที่ว่าอาจารย์ทำ แต่ว่าเป็นเรื่องที่คนที่ทำงานในลักษณะนี้น่าจะผ่านมาซัก ซักครั้ง สองครั้ง สามครั้ง จะเป็นเรียกว่า เป็น try by try ซึ่งออกมาแล้วแกร่งมากทีเดียวครับ

ประการที่ 2 ถ้าพูดถึงว่างานระยะต่อไปจะทำอะไรนะครับ ผมคิดว่าอาจารย์ตั้งหัวข้อไว้แล้วข้างหลังนั้น คือ เรื่องของคน วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมโบราณบนพื้นที่สูง เมื่อกี้คุยกับอาจารย์ขจิต ท่านเป็นผู้อำนวยการฝ่าย 1 ซึ่งเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบ เรื่องนี้โดยตรง ท่านบอกว่าหัวข้อใช้ได้อยู่แล้ว แต่ต้องมี subtitle มีหัวข้อย่อยข้างล่าง หัวข้อย่อยนั้นในช่วงที่ผ่านมาคงเป็นอย่างหนึ่ง ในระยะต่อไปคงจะต้องมี subtitle อีกอย่างหนึ่งว่า โจทย์ หรือคำถาม ที่จะต้องมีการตอบในระยะ สมมติว่า 2-3 ปี ต่อจากนี้ เพื่อนำไปสู่ขั้นต่อไป คน วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมโบราณบนพื้นที่สูงที่จะรู้เรื่องอดีต เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของคนปัจจุบันอย่างที่ว่าอาจารย์ศรีศักร ท่านว่า ต้องทำอะไรบ้าง ต้องมีความรู้อะไร ต้องตอบคำถามอะไร ผมรู้สึกว่าการนี้ อย่างที่เคยเรียนปรึกษากับอาจารย์รัศมีไว้แล้วว่า ควรมีอย่างน้อย 2

ทางอุ้งขนานกันนะครับ ทางหนึ่งเป็นงานวิจัยเพื่อตัวความรู้แท้ๆ เพื่อสมมติว่า prove หรือ disprove ทฤษฎีบางอย่าง ที่มีอยู่หรือเพื่อสร้าง methodology ใหม่ขึ้นมาที่เหมาะสมกับบริบทเหมาะสมกับเรื่องในสังคม ในพื้นที่ของไทยเอง ซึ่งก็有一部分 อีกส่วนหนึ่ง ต้องเอาไปใช้ในระหว่างทาง คือต้องมีการตีความ มีการสื่อความหมายเพื่อเอาไปใช้ ใช้โดยใคร นี่ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งนะครับ ใช้โดยชุมชนนี่ก็เป็นอย่างหนึ่ง ใช้โดยชุมชนอย่างที่ท่านอาจารย์ย้านต์ว่า ชุมชนนักวิชาการก็เป็นชุมชนหนึ่ง แต่ว่าชุมชนที่อยู่กับพื้นที่นั่นก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ที่จะต้องมี process แล้วก็มี การตีความหรือการแปลความหมาย ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมกับผู้ใช้งานกลุ่มนั้นด้วย ตรงนี้ก็คงไม่ยากไม่ง่ายไปกว่าชุมชน วิชาการ ที่อาจารย์รัศมีได้ใช้ความพยายามชักชวน หว่านล้อมมารวมกันได้ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผมคิดว่าเป็น การเริ่มต้นที่ดีมาก แล้วก็คงจะก้าวไปสู่อะไรที่เป็นผลงานกว้างขวางลึกซึ้งกว่านี้ได้อีกเยอะนะครับในช่วงต่อไป

ใน 2 track ที่ว่า คือ track หนึ่งเป็น basic นะครับถ้าต้องสร้างความรู้ขึ้นมา แล้วอีก track หนึ่งต้องการจะ interpret ความรู้เพื่อใช้งานในระหว่างทาง คือ ไม่ใช่รอให้จบนะครับ แต่ว่าในระหว่างทางก็ต้องดึงมาเรื่อยๆ เอ ก็คงอยู่ ที่ว่าจะทำอะไรที่จะดึงออกมาให้เป็นที่น่าสนใจกับผู้ที่จะต้องใช้รวมทั้งเอาไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อความหมาย ของคนในพื้นที่กับคนนอกที่เข้ามาด้วย ซึ่งอาจจะเรียกว่าการท่องเที่ยวก็ได้ แต่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ต้องการ ให้คนข้างนอกได้เข้าใจได้เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น งานใน phase ต่อไปก็น่าจะมองทั้ง 2 track นะครับ แล้วก็ผมคิดว่าอาจารย์รัศมีท่านอาจจะเป็นคนหนึ่งที่หายากที่ทำได้สองอย่าง ท่านคงจะรับทำงานนี้ต่อไป ก็น่าจะจบตรงนี้ได้ ขอบขอบคุณครับ

ผศ.ดร.รัศมี : ขอบขอบคุณ ในนามของโครงการ โบราณคดีในพื้นที่สูงๆ ก็ขอขอบคุณทุกท่านนะค่ะ ที่มาร่วมฟังนะค่ะ ปีกหลักตั้งถิ่นฐานกับเรา 2 วันแล้ว นะค่ะ แล้วก็ขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิบนเวทีทุกท่านเลยนะค่ะที่กรุณา comment และก็ มี ข้อเสนอแนะรวมทั้งท่านผู้อำนวยการ สกว. ทั้ง อาจารย์ปิยะวัติ อาจารย์ยัจิต และคุณ ปัทมากร ด้วยนะค่ะ ที่ส่งเสริมแล้วก็สนับสนุนมาโดยตลอด โดยเฉพาะ คุณปัทมากรที่ช่วยประสานงานมา โดยตลอดเลยนะค่ะ ขอบคุณมากค่ะ

รายนามผู้เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ

รายงานผู้เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ เรื่อง
“คน วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน”
ระหว่างวันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ 2546
ณ ห้อง ศร. 3104 อาคารศูนย์รวม 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

1. โครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
1	รัศมี ขุทรงเดช	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ จ.มหาราช เขตพระนคร กรุงเทพฯ	022226819, 013378028	X
2	นาถสุตา ภูมิจันทร์	รองศาสตราจารย์ ดร.	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลาอา.อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม	090778837	X
3	สุภาพร นาคบัลลังก์	อาจารย์ ดร.	ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50200	078852427	X
4	ฉัตรชัย ฉิมไพศาล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จ.นครปฐม	-	X
5	เชิดศักดิ์ ศรีชัยวัฒน์	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	012554686	X
6	เดชพิรุฬห์ ศีระบุตร	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	098202301	X
7	วีรศักดิ์ แกล้วคำพูน	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	017000163	X
8	Edward Richardson	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	-	X

หมายเหตุ X เข้าร่วมการประชุม

- ไม่เข้าร่วมการประชุม, ไม่มีข้อมูล

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
9	พิพัฒน์ กระแจะจันทร์	เลขานุการ	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	096639361	X
10	ศุคนธา วัฒนาวารีกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	015313455	X
11	มธุรพจน์ บุตรไวยวุฒิ	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	012578119	X
12	อารีรัตน์ วรรณศรี	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	018800633	X
13	สินีนฎ หัตถเมตตา	ผู้ช่วยนักวิจัย	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	014022327	X
14	อุดมลักษณ์ สุนตระกูล	อดีตผู้ช่วยนักวิจัย นักวิจัยอิสระ	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	029208248	X
15	ชวลิต ขาวเขียว	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ห้อง 808 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร อ.บรมราชชนนี คลังชั้น กรุงเทพ	096908960	X

2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
16	ปิยะวัติ บุญ-หลง	ศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการ สกว.	ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ อ.พหลโยธิน พญาไท กรุงเทพ 10400	022980455	X
17	ขจิต จิตต์เสวี	ดร. ผู้อำนวยการ สกว. ฝ่าย 1	ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ อ.พหลโยธิน พญาไท กรุงเทพ 10400	022980455	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
18	ปัทมากร คศิริธรรมนันท์	เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ	ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ อ.พหลโยธิน พญาไท กรุงเทพฯ	022980455 ต่อ 138	X
19	นายวิจารณ์ พานิช	ศาสตราจารย์นายแพทย์, ที่ปรึกษาพิเศษ, ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)	ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ อ.พหลโยธิน พญาไท กรุงเทพฯ 10400	022980455 ต่อ 187 (แฟกซ์) 022981009	X

3. ผู้วิจารณ์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
20	สรโรจ แสงวิเชียร	รองศาสตราจารย์ นายแพทย์	ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	017020901	X
21	ศรีศักร วัลลิโภดม	รองศาสตราจารย์	ศูนย์ข้อมูลเมืองโบราณ มุขมนตรีราชภัฏราชภัฏ ราชดำเนิน กรุงเทพฯ	022261227	X
22	สุรพล นาคะพันธุ์	รองศาสตราจารย์	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร รัชดาภิเษก เขตพระนคร กรุงเทพฯ	022226819	X
23	ปฐมนุญ เกตุทัต	อาจารย์	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	013312966	X
24	ธีรภัทร ประเสริฐสิทธิ์	ดร., ที่ปรึกษารัฐมนตรี	สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พหลโยธิน กรุงเทพฯ	022982754	X
25	มนตรี ชูวงษ์	อาจารย์ ดร.	ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ	019200758	X
26	อะนัญ เอี่ยมอรุณ	รองศาสตราจารย์ ดร.	ภาควิชาทันตวิทยา-พยาธิวิทยา รังสิต คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200	-	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
27	กนกนาถ จินตกานนท์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์ หญิง ดร.	คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50000	-	X
28	Brendan Buckley	Dr.	Tree-Ring Laboratory Lamont-Doherty Earth Observatory of Columbia University	095523088, 054342188	X
29	วิฑูรย์ ไบไม้	ศาสตราจารย์ ดร.	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยา กรุงเทพฯ	0264448706	-

4. บุคคลทั่วไป

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
30	กรกฎ บุญผ	นักโบราณคดี 4	กลุ่มวิชาการ โบราณคดี สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น 193 ถ.กสิกรรมทุ่งสร้าง ต.ในเมือง อ.เมือง ข.ขอนแก่น 40000	043242129, 0433337629	X
31	สาริณี สีนทอง	-	กลุ่มละครระฆังป้อม 55 ซ.อินทามร 3 ถ.สุทธิสารวินิจฉัย สาม เสนใน วิทยา กรุงเทพฯ 10400	026168473	-
32	เกษร ศรีประ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	-	-	-
33	สิทธา ปิยะวิจิตร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ภาควิชาชีววิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	-	X
34	Dean Smart	นักวิชาการอิสระ	-	-	X
35	ขวัญหทัย บุญเชื้อ	-	กลุ่มละครระฆังป้อม 55 ซ.อินทามร 3 ถ.สุทธิสารวินิจฉัย สาม เสนใน วิทยา กรุงเทพฯ 10400	026168474	X
36	ญาดา เกียรติกรวิบูล	-	กลุ่มละครระฆังป้อม 55 ซ.อินทามร 3 ถ.สุทธิสารวินิจฉัย สาม เสนใน วิทยา กรุงเทพฯ 10400	026168474	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
37	เชมชาติ เทพไชย	ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี	สำนักงานศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ต.รั้วใหญ่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000	035545466-7, 019448577	-
38	พัชรีย์ วิษยานุวัตร	รองศาสตราจารย์ ดร. แพทย์หญิง	ภาควิชาชีวเคมี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	024197681-2	X
39	วิเศษ เพชรประดับ	ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ ถ.ซูบปอริไฮเวย์ ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่	053221308	-
40	นิตยา กนกมงคล	นักโบราณคดี	กลุ่มวิชาการ โบราณคดี สำนัก โบราณคดี อ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10100	026285031	X
41	รักชนก โคจรานนท์	ภัณฑารักษ์ 6	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ถ.เจ้าฟ้า พระนคร กรุงเทพฯ 10200	-	X
42	สกล พันธุ์อัม	ศาสตราจารย์	สถาบันอณูชีววิทยาและพันธุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จ.นครปฐม	024419003	-
43	ศิริกา ธนะศักดิ์ศิริ	ภัณฑารักษ์ 1	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ต.จ.เพชรบุรี	032401006	-
44	พญาง้องน้อย	นักโบราณคดี 6	สำนักงานศิลปากรที่ 1 ราชบุรี 162 ถ.ไกรเพชร ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี	032323447	X
45	เดชา สุดสวาท	นักโบราณคดี 5	สำนักงานศิลปากรที่ 1 ราชบุรี 162 ถ.ไกรเพชร ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี	032323447	-
46	สุริยา สุดสวาท	นักโบราณคดี 4	สำนักงานศิลปากรที่ 1 ราชบุรี 162 ถ.ไกรเพชร ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี	032323447	X
47	นฤพนธ์ ศังวณิช	นักวิชาการ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 20 ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170	028809429	-
49	วิภาส ปรัชญาภรณ์	นักวิชาการ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 20 ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170	028809429	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
50	สรินยา คำเมือง	นักวิชาการ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน) 20 ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170	028809429	-
51	สมรภัฏ ชัยสิงห์กานานนท์	นักวิชาการ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน) 20 ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170	028809429	X
52	ตรงใจ หุตางกูร	นักวิชาการ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน) 20 ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170	028809429	-
53	นริศ ภูมิภาคพันธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ภาควิชาชีววิทยาไป๋ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	025790176	-
54	ศิริพันธ์ ตาบเพชร	นักโบราณคดี 7 ว.	สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น จ.ขอนแก่น	043242129	X
55	ศอาพร ขวัญอิน	เจ้าหน้าที่บริหารงาน โบราณคดี 8	สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น จ.กสิกรทุ่งสร้าง จ.ในเมือง ขอนแก่น	043242129	X
56	จุลดา มีจุล	นักวิจัย	SPAFA 81/1 จ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10100	022494022	-
57	พัชรวิทย์ อุณะสาร	นักวิจัย	SPAFA 81/1 จ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10100	022494022	-
58	พัชรวิทย์ ต้นประวิติ	นักวิจัย	SPAFA 81/1 จ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10100	022804022	-
59	นาคยา ฤทธิ	นักโบราณคดี	สำนักโบราณคดีที่ 6 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย	055697364	-
60	จตุรพร เทียมทันกุด	นักโบราณคดี	สำนักโบราณคดีที่ 6 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย	055697364, 018856053	X
61	ธนสิทธิ์ ทรศิลา	นักโบราณคดี 3	อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร จ.ในเมือง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000	055711921	X
62	อรุณศักดิ์ กิ่งเมฆี	หัวหน้ากลุ่มวิชาการ โบราณคดี	สำนักงานศิลปากรที่ 2 ถ.มอติแมน ต.วังใหญ่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี	035555282	X
63	ชุมพล บัวเยี่ยม	ผู้สื่อข่าว	กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม 12 ซ.เทศบาลนคร ถ.ประธานาธิบดี จตุจักร กรุงเทพฯ 10900	091294928	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
64	สุฤทธิ ทวีเกียรติ	Producer	บริษัทวีรราชชัย 51/38 ซ.อยู่เย็น ถ.รามอินทรา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230	018214046	-
65	นฤมล นนทรักษ์	ภัณฑารักษ์ 4	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอินทรีบุรี อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี	036581986	X
66	วริทธิ์ หัตถาค	นักโบราณคดี 5	กลุ่มโบราณคดีได้นำ ค่าเนินวง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000	039391236	-
67	ภัทรพงษ์ แก้วเงิน	นักโบราณคดี 5	สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ถ.มาลัยแมน ต.รังใหม่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000	035555282	X
68	สุกมาศ ดวงสกุล	นักโบราณคดี 4	สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ต.รังใหญ่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000	035555282	X
69	พัชร ศาริบุตร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	022226819	-
70	สิน สินสกุล	นักธรณีวิทยา	11/5 ซ.ลาดปลาเค้า 12 ถ.ลาดปลาเค้า แขวงจระเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230	067871869	-
71	อรยา เสี่ยงพงษ์	รองศาสตราจารย์	ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	-	X
72	สิทธา ปิยะวินยวงศ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	-	-
73	จิรุตตา ทาชิระ	อาจารย์ ดร.	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
74	สหวัฒน์ นันทมา	ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่	สำนักงานศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ ถ.สุปเอร์ไฮเวย์ ต.ช้างเผือก จ.เชียงใหม่	053222262	-
75	สมเดช ลีลาโนธรรม	นักโบราณคดี 5	สำนักงานศิลปากรที่ 12 นครราชสีมา ต.ในเมือง อ.พิมาย จ.นครราชสีมา 30110	044471518	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
76	อมรา ศรีสุชาติ	ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด	055697367	-
77	วิรัตน์ โพธิ์สุพรรณ	ภัณฑารักษ์ 8	81/1 ถ.ศรีอยุธยา แขวงเทวชนม์ เขตดุสิต กทม. 10300	022285031 ต่อ 322	X
78	เอนก สีหามาตย์	ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 196 หมู่ 4 ถ.คลองท่อ ต.ประดู่ชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000	035242284, 035242286	-
79	ระวีวรรณ แสงวิทย์	นักโบราณคดี 7 ว. หัวหน้ากลุ่มวิชาการโบราณคดี	สำนักงานศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ถ.ราชดำเนิน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000	075324479, 010848922	X
80	พิรพน หัสสุพงษ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี 8	สำนักงานศิลปากรที่ 14 ถ.ราชดำเนิน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000	075324479	X
81	ดาวรุ่ง กังวานพงศ์	รองศาสตราจารย์	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต.หัวแก้ว อ.เชียงใหม่ 50200	053943346 ต่อ 1305	X
82	สุกัญญา เบาเกิด	นักโบราณคดี 5	กลุ่มวิชาการโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี	017608103	X
83	สมโภชน์ ศรีโกสามาต	รองศาสตราจารย์	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถ.พระราม 6 กรุงเทพฯ 10400	025015279	-
84	กานันต์ ติรภักดิ์	ช่างสำรวจไดโนเสาร์	โบราณคดีไดโนเสาร์ ค่ายนิมวง ต.บางกะจะ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา 22000	039391236	-
85	นวรัตน์ บุญสถิตย์	ฝ่ายข่าวไทยทีวีสีช่อง 3	74 ซอยพหลโยธิน 42 ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10100	0981005838, 029400258	-
86	ดวงกมล อัครมาศ	อาจารย์อัตราจ้างสถาบันราชภัฏสวนดุสิต	47/618 ม.5 ซ.สหพร 31 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170	022432252 ต่อ 5266	X
87	ปิยะภา พรหมทอง	นักวิจัย	มหาวิทยาลัยบูรพา อาจารย์ปร. ชั้น 2 ประชาสัมพันธ์ ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131	038745900 ต่อ 1121	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
88	พรชัย สุจิตต์	ผู้ช่วยผู้แทน	กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ชั้น 14 ตึก UN ถ.ราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200	022881883	X
89	อวยพร อภิรักษ์อร่ามวง		คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จ.นครปฐม	-	-
90	พงศ์ธวัช สำราญเงิน	นักโบราณคดี 5	สำนักงานศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ถ.ราชดำเนิน จ.นครศรีธรรมราช	075324479	-
91	จรัมพร อ่อนสุวรรณ	-	2675 ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900	025613021, 018053021	X
92	ชลวิทย์ ทองเจริญชัยกิจ	นักโบราณคดี 3	กลุ่มวิชาการ โบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ถ.ราชดำเนิน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000	075724479-80	X
93	เจตน์กมล วงษ์ท้าว	นักโบราณคดี 3	สำนักงานศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ถ.ราชดำเนิน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000	075724479-80	X
94	Louis Gabaude	-	สำนักส่งเสริมแหล่งมรดกโลก (FFEO) 124/123 ซอย 1 สุรพล นิเวศน์ ถ.เชียงใหม่-สันกำแพง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000	(แฟกซ์) 053247263	X
95	อรศิริ ปาณี	ศาสตราจารย์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200	022215877	X
96	วีระ อิบพับทั้ง	รองศาสตราจารย์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200	022215877	-
97	สาธิต ไพรชาญจิตร	อาจารย์	ภาควิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200	026132515	X
98	ประพิศ พงศ์มาศ	ภัณฑารักษ์	81/1 ถ.ศรีอยุธยา แขวงเทวทัศน์ เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	026285031 ต่อ 320	X
99	นารีรัตน์ ปรัชญ์พิชญ์	หัวหน้าอุทยาน ประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ต.ในเมือง อ.เมืองกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร 62000	055711921	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
100	เมธินี จิระวัฒนา	ภกษารักษ์ 6 ว.	กลุ่มวิจัย สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 81/1 ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	026285131 ต่อ 320	X
101	ธนวัฒน์ จรุงพงษ์สกุล	รองศาสตราจารย์ ดร.	ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	X
102	ไพฑูรย์ เล็กสวัสดิ์	รองศาสตราจารย์	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50200	053943347-48	X
103	ปรีชา กาญจนาคม	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ	124 ซ.กาญจนาคม ถ.พหลโยธิน สามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	022780216	X
104	อนันต์ ชูโชติ	เจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี 8	สำนักงานศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี ถ.เขื่อนราษีไศล อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000	045243286	-
105	John Spies	นักวิชาการอิสระ	เกสเฮาส์ Cave Lodge บ.ถ้ำลอด ต.ถ้ำลอด อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน 58150	053617203	X
106	ประอร ศิลานันท์	อาจารย์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	026236115 ต่อ 1136	X
107	ศักดิ์บวร ดุ่มปีสุวรรณ	พนักงานวิชาการ	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	066450209	X
108	ภาสกร บุญชาติ	พนักงานวิชาการ	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	091544165	X
109	อรรณ บัณฑิตย์	อาจารย์	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชู ปฉ.89 อ.เมือง จ.ลำปาง 52000	-	X
110	บัณฑิตย์ สมประสงค์	นักวิทยาศาสตร์ 6	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร 10200	022247684	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
111	ทองแถม นามจ้านง	บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา นสพ.สยามรัฐรายวัน	สยามรัฐ 12 อาคาร 6 ถ.ราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ 10200	026221810-20, (แฟกซ์) 02224198	-
112	อรพินธุ์ ภารุณจิตต์	นักโบราณคดี 7 ว.	81/1 สำนักโบราณคดี ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	022823768 ต่อ 326	X
113	พวงมา ฤทธิรงค์	รองศาสตราจารย์	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	022213900	X
114	มาลีณี คัมภีร์ญาณมณฑ์	รองศาสตราจารย์	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	022213900	X
115	ชนัญ วงษ์วิภาค	รองศาสตราจารย์	ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	022213898	-
116	สว่าง เลิศฤทธิ์	อาจารย์ ดร.	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	018192153	X
117	ชัยพร ศิริโพธิ์	นักธรณีวิทยา 8 ว.	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (กองพัฒนาบ่อน้ำบาดาล) เลขที่ 26 ข.ท่าพี่เลี้ยง หมู่ 10 ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ	025791353 (แฟกซ์) 025791353	X
118	จันทร์ วงศ์เจริญ	นักโบราณคดี 7 ว.	81/1 ถ.ศรีอยุธยา แขวงท่าวัดศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	026285034 ต่อ 314	X
119	รัตนาพร เสริมสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สุพรรณบุรี อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 50000	053243164	-
120	ปรีดา เถลิ้มเผ่า กอนันต์กุล	ดร., ผู้อำนวยการศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ถ.บรมราชชนนี เขตคลองจั่น กรุงเทพฯ 10170	028809429	X
121	สิริกุล วิริยาภัก	นักโบราณคดี 7 ว.	สำนักโบราณคดี 81/1 ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	022816766	-
122	โสมสุดา สืบะวิชัย	เลขานุการกรมศิลปากร	กรมศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	022251227	-
123	พินดา สิทธิสุนทร	นักวิชาการอิสระ	161 ซ.เอกมัย 10 ถ.สุขุมวิท กรุงเทพฯ 10110	023916784	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
124	ยุพิน ทิพัฒน์พวงทอง	-	-	-	X
125	มานะ แก้ววงษ์วาน	เจ้าหน้าที่ป้าไม้	ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน 58150	-	X
126	อุบลรัตน์ มากไม้ศรี	-	-	-	X
127	หฤทัย อรุณสวัสดิ์ฤกษ์	-	-	-	X
128	นวรรค์ มงคลคำนวนเขตต์	นักโบราณคดี	กรมศิลปากร	-	X
129	สายใจ วิลาวรรณ	นักโบราณคดีอิสระ	-	-	X
130	ฐิติมา สรรพพุดาญาณ	นักศึกษาศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล	-	X
131	กิตติพงษ์ บุญเกิด	พิธีกรดำเนินการประชุม	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	019323343	X
132	สุภาภรณ์ จินดาณณ์โรจน์	อาจารย์	หมวดวิชาประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	-	X
133	ปิยะภรณ์ วงศ์เขียว	ผู้สื่อข่าว	สำนักพิมพ์ The Nation	-	X
134	เรไร นรรมย์	นักโบราณคดี	สำนักงานศิลปากร ภูเก็ต จ.ภูเก็ต	-	X
135	จรีก วิไลแก้ว	นักโบราณคดี	สำนักงานศิลปากรที่ 6 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย	-	X
136	เสมอชัย ขูลสุวรรณ	รองศาสตราจารย์ ดร.	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	-	X
137	พรรณิกา แซ่เทียน	-	กรมทรัพยากรธรณี	-	X
138	วิริยะ คิมไพบุสย์	-	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	X
139	ธนพิพัฒน์ วรฤทธิ์	-	มหาวิทยาลัยมหิดล	-	X
140	ยุติ มณีกุล	ผู้สื่อข่าว	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ	-	X

5. นักศึกษา

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
141	กรรณิการ์ เปรมใจ	นักศึกษาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	198/7 ถ.พระปิ่นเกล้า แขวงบางกอกน้อย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700	022240870	X
142	พิชญพงศ์ กาญจนพจนต์	นิสิตปริญญาโท	ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ	022185458	X
143	โรธนา ลดาชาติ	นิสิตปริญญาโท	ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ	022185458	
144	ปริญชา ปารุณสงฆ์	นักธรณีวิทยา	ส่วนธรณีวิทยา 2 สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ	022023939	X
145	รัฐกร สองเมือง	นิสิตปริญญาโท	ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ	022185458	X
146	ปริญญ์ ประสพเนตร	นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	208/20 ม.ร.ร.รุ่งเรือง 6 ซ.7ก ถ.บางกรวย-ไทรน้อย ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110	-	X
147	ศุภรัตน์ ตีตะกุล	นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
148	สุกัลกณ์ ไทยลักษณ์	นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
149	จตุพล กำปวนสาย	นักศึกษา	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ.หัวแก้ว เชียงใหม่ 50200	053943346	X
150	เมธี ศรีคำบุด	นักศึกษา	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ.หัวแก้ว เชียงใหม่ 50200	053943346	X
151	สุภาวดี อินทรประเสริฐ	นักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะโบราณคดี	55/4 ซ.ประตู 1 ถ.เจริญกรุง บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10120	-	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการ ประชุม
152	ภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลย์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	713 SLK แมนชั่น เขตอนุสาวรีย์ กรุงเทพฯ	-	X
153	กฤษณาภรณ์ ฝ่ายปิ่น	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
154	เกศสุดา อนุวัตรเกษม	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
155	ชวรัตน์ อุทิศ	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
156	ศศิธร ไคว้กัศ	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
157	ชัยรัตน์ ชูชื่น	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
158	กิตติพงศ์ ถาวรวงศ์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
159	ปุณยา ณ นครพนม	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
160	บุศรา เหมภักธิรักษ์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
161	พัชรวิญญูกิจอมร	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
162	วาทินี แก้วเกตุ	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
163	ณัฐพร วชิรณัฏ	นักศึกษานิเทศศาสตร์ โบราณคดี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
164	ศรัณยา สุวรรณาลัย	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
165	ชุดินันท์ บุตรพิบูลมงคล	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
166	จุฑารัตน์ วงศ์แสงทิพย์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
167	นิชนันท์ กลางวิชัย	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
168	อภิรัฐ เจะเหล่า	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
169	กักร์ เวณันท์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
170	จิตรลดา คำวนสิน	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
171	วิภากรณ์ สุวดีปฐมพงศ์	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
172	พนิดา วุฒิมงคลชัย	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
173	ฤศ นากัน	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
174	ทรายทอง ทองเกษม	นักศึกษานิเทศศาสตร์	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
175	อรุณี แซ่เต๋	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
176	เขวาลักษณ์ บุนนาค	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
177	ธัญญา นวลอุไร	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
178	พรทิพย์ ถิ่นตระกูล	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
179	พรรคนันท์ จินศิริพันธุ์	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
180	ศศิรัตน์ ถิทธิฤทธธรม	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
181	ปิ่นนุช หนูนุ่น	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
182	พรพรรณ เกียรติไกรกุล	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
183	ศศิพรรณ ศรีกล้า	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
184	ปริญดา รัตนรุ่งเรือง	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
185	วีระชาติ พงศ์ชนะ	นักศึกษาริยญาตรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
186	ฐิติพร ชัยยะเจริญ	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
187	สาธิตกลาง จินดาสุ	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
188	บรพรรณ อุณะศรี	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
189	นฤมล จุลเจริญ	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
190	อรศิริ รุ่งอนันต์ชัย	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
191	ภูวดี สมบูรณ์	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
192	กุลเชลรัตน์ แก้วไว	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
193	ปิยรัตน์ ชื่นพระแสง	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-
194	เกตุร ปะจันทบุตร	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
195	วราภรณ์ ธรรมวิทย์	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
196	ฉัตรกร ศักดิ์บุญ	นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทรศัพท์	เข้าร่วมการประชุม
197	ธนพร ตันแสง	นักศึกษาริทยูเอศรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
198	ศศิธร อัยเจริญ	นักศึกษามหาวิทยาลัยศรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
199	วรรณพรรณ เรืองทรัพย์	นักศึกษามหาวิทยาลัยศรี	ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	-	X
200	ทองศักดิ์ เลิศพิพัฒน์วรกุล	นักศึกษามหาวิทยาลัยศรี โบราณคดี	149/29 ม.9 อ.ศรีนครินทร์ จ.สวนหลวง อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร 74110	-	X
201	ชนนัทชน พลสิงห์	นักศึกษามหาวิทยาลัยศรี โบราณคดี	64/62 ถ.ฉิมพลี 14 ซอย 2 คลังจัน กรุงเทพฯ 10170	062802026	X
202	สวณิต โกมลจินดา	นักศึกษามหาวิทยาลัยโท	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	024415000 ต่อ 196, 181	X
203	ธนิภานต์ ลาภพิพัฒน์	นักศึกษามหาวิทยาลัยโท	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	024415000 ต่อ 196, 181	X
204	เพ็ญภาณุ วรรณขาว	นักศึกษามหาวิทยาลัยโท	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	024415000 ต่อ 196, 181	X
205	สุทธิต รอดเจริญ	นักศึกษามหาวิทยาลัยโท ภาควิชาโบราณคดี คณะ โบราณคดี	31/103 หมู่ 4 อ.พระราม 2 ต.นาดี อ.เมือง จ.สมุทรสาคร 74000	012062548	X
206	กัญญา ศรีประทีป	นิสิตปริญญาโท ภาควิชา ธรณีวิทยา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	249/14 หมู่ 8 ต.บางด้วน อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270	(แฟกซ์) 023843797	X
207	Suemori Kaory	นักศึกษามหาวิทยาลัยญี่ปุ่น	-	-	X

